

De Aarde Vermenselijken

SILO

INLEIDING

De drie boeken die dit werk vormen werden geschreven door Silo in Mendoza (Argentinië). *Van binnenuit gezien* werd voltooid aan het einde van herfst 1972 en werd in augustus 1988 gecorrigeerd. *Het innerlijke landschap* werd op haar beurt gedurende de winter van 1981 beëindigd en heeft eveneens in augustus 1988 veranderingen ondergaan. *Het menselijke landschap*, tenslotte, werd in zijn geheel in oktober van datzelfde jaar opgesteld.

Zestien jaar zijn voorbij gegaan tussen de eerste publicatie van *Van binnenuit gezien* en haar correctie. Gedurende deze tijd heeft het boek in talrijke Oosterse en Westerse talen gecirculeerd, de auteur aanzettend tot persoonlijk en schriftelijk contact met lezers uit verschillende windstreken. Dit feit heeft zeker bijgedragen aan het besluit om verschillende hoofdstukken van het geschrevene te veranderen, omdat er opgemerkt werd dat de verschillende culturele onderlagen, waar dit werk aankwam, ontelbare verschillen in de interpretatie van de tekst heeft geproduceerd. Er waren zelfs op het moment van vertalen woorden die serieuze moeilijkheden gaven, en die de oorspronkelijke betekenis, die ermee bedoeld werd, verdraaiden.

Wat net gezegd is geldt ook voor *Het innerlijke landschap*, zelfs als in dit geval zeven jaar zijn verlopen tussen de eerste productie en de verwerking van de veranderde tekst.

Het is mogelijk dat het in de bedoeling van de auteur heeft gelegen om deze aanpassing van de eerste twee boeken te realiseren om ze samen te voegen met het derde.

Merk op dat in augustus 1988 de correcties werden volbracht en dat twee maanden later het derde boek zijn voltooiing vond. Ook al houdt *Het menselijke landschap* de fundamentele trekken van de stijl van de twee voorgaande producties, anders dan deze laten de bijzonderheden van de sociale en culturele wereld naar voren komen, genoodzaakt een wending te nemen in het behandelen van de thema's die onvermijdelijk alle elementen meenemen van dit literaire werk dat wij vanaf nu betitelen met *De aarde vermenselijken*.

Andere werken van Silo, totaal verwijderd van het poëtische proza, lijden niet onder de moeilijkheden die wij net aan het becommentariëren waren, evenals dat hun gezamenlijke of individuele publicatie geen wisselwerking van stijl met de rest van zijn werk produceert en daar kunnen we in dit geval niet omheen.

INHOUD

DE INNERLIJKE BLIK

I. De meditatie.

II. Plaatsing om te begrijpen.

III. Het zinloze

IV. De afhankelijkheid.

V. Voorgevoel van de zin.

VI. Slapen en ontwaken .

VII. Aanwezigheid van de kracht.

VIII. Controle van de kracht.

IX. Manifestaties van de energie.

X. Onmiskkenbaarheid van de zin

XI. Het centrum van licht.

XII. De ontdekkingen

XIII. De grondregels.

XIV. De gids van de innerlijke weg

XV. De ervaring van vrede en de doorstroom van de kracht

XVI. Projectie van de kracht.

XVII. Verlies en onderdrukking van de kracht

XVIII. Actie en reactie van de kracht.

XIX. De innerlijke toestanden

XX. De innerlijke werkelijkheid.

HET INNERLIJK LANDSCHAP

I. De vraag

II. De werkelijkheid

- III. Het uiterlijk landschap.
 - IV. Het menselijk landschap.
 - V. Het innerlijk landschap
 - VI. Centrum en weerspiegeling
 - VII. Pijn, lijden en zin van het leven
 - VIII. De ruiter en zijn schaduw
 - IX. Tegenstrijd en eenheid
 - X. De geldige handeling
 - XI. Projectie van het innerlijk landschap
 - XII. Compensatie, weerspiegeling en toekomst
 - XIII. De voorlopige betekenissen
 - XIV. Geloof
 - XV. Geven en ontvangen
 - XVI. De levensmodellen
 - XVII. De innerlijke gids
 - XVIII. De verandering
- HET MENSELIJK LANDSCHAP
- I. De landschappen en de blikken
 - II. Het menselijke en de externe blik
 - III. Het menselijk lichaam als voorwerp van de intentie
 - IV. Herinnering en menselijk landschap
 - V. Afstand die het menselijk landschap oplegt
 - VI. Het onderwijs
 - VII. De geschiedenis
 - VIII. De ideologieën

IX. Het geweld

X. De wet

XI. De staat

XII. De religie

XIII. De open wegen

DE INNERLIJKE BLIK

I. DE MEDITATIE

Hier wordt verhaald, hoe een zinloos leven zinvol wordt en tot innerlijke voldoening leidt.

Hier is vreugde, liefde voor het lichaam, voor de natuur, voor de mensheid en voor de geest.

Hier verloochent men de offers, het schuldgevoel en de bedreigingen van het hiernamaals.

Hier is het aardse niet in tegenspraak met het eeuwige.

Hier wordt gesproken van de innerlijke openbaring, die elkeen bereikt, die aandachtig mediteert in nederig zoeken.

II. PLAATSING OM TE BEGRIJPEN

Ik weet hoe je je voelt want ik kan mij in jouw toestand verplaatsen, maar jij weet niet hoe datgene wat ik zeg, ervaren wordt. Dus wanneer ik zonder eigenbelang spreek over wat de mens gelukkig en vrij maakt, is het de moeite waard dat je probeert te begrijpen.

Denk niet dat je gaat begrijpen door met mij in discussie te gaan. Als je gelooft dat je begrip zich verheldert door dit tegen te spreken, kun je het doen, maar in dit geval is het niet de weg die overeenkomt.

Mocht je mij vragen welke houding geschikt is, dan is dit mijn antwoord: grondig en zonder haast mediteren over wat ik je hier uitleg.

Mocht je antwoorden, dat je dringender zaken om handen hebt, dan zeg ik: als je de voorkeur geeft aan slapen of sterven, zal ik niets doen om me daar tegen te verzetten.

Breng ook niet naar voren dat de manier waarop ik de dingen zeg je niet aanstaat, want dat zeg je ook niet van de schil wanneer de vrucht je smaakt.

Ik belicht de dingen op de wijze die mij geschikt lijkt, en niet zoals diegenen zouden wensen die dingen nastreven die ver van de innerlijke waarheid afliggen.

III. HET ZINLOZE

Na vele dagen ontdekte ik deze grote paradox: zij die de mislukking in hun hart droegen, waren in staat de uiteindelijke overwinning te behalen. Zij, die zich triomfators voelden, bleven achter op de weg als plantaardige wezens van een diffuus en gedoofd leven. Na vele dagen ontsteeg ik de diepste duisternis en bereikte ik het licht, niet door geleid onderricht, maar door meditatie.

Aldus zei ik de eerste dag tot mijzelf:

Het leven heeft geen zin, als alles eindigt met de dood.

Iedere rechtvaardiging voor mijn daden, zowel afschuwelijke als uitstekende, is altijd weer een nieuwe droom, die leegte in mij achter laat.

God is iets dat ongewis is.

Het geloof is net zo onbestendig als het verstand en de droom.

Over "wat iemand dient te doen", kan men eindeloos redetwisten, en toch is er niets dat de verklaringen definitief zal ondersteunen.

"De verantwoordelijkheid" van degene die zich met iets verbindt, is niet groter dan de verantwoordelijkheid van degene die zich niet verbindt.

Ik beweeg me overeenkomstig mijn interessen en dit verandert mij niet in een lafaard, maar ook niet in een held.

"Mijn interessen" rechtvaardigen niets, nóch brengen ze iets in diskrediet

"Mijn beweegredenen" zijn niet beter of slechter dan de "beweegredenen" van anderen.

De wreedheid schrikt mij af, maar daarom en op zichzelf is zij niet beter of slechter dan goedheid.

Wat vandaag door mij of door anderen gezegd is, geldt niet morgen.

Sterven is niet beter dan leven of niet geboren zijn, maar het is ook niet slechter.

Niet door onderricht, maar door ervaring en meditatie ontdekte ik, dat het leven geen zin heeft als alles eindigt met de dood.

IV. DE AFHANKELIJKHEID

De tweede dag:

Alles wat ik doe, voel en denk, hangt niet van mij af.

Ik ben veranderlijk, en afhankelijk van de werking van de omgeving. Wanneer ik mijn omgeving of mijn "ik" wil veranderen, dan is het de omgeving die mij verandert. Dus, zoek ik de stad of de natuur, maatschappelijke bevrijding, of een nieuwe strijd, die mijn bestaan te rechtvaardigt... In elk van die gevallen brengt de omgeving mij ertoe voor een of andere houding te besluiten. Op die manier, laten mijn interessen en de omgeving mij op dat punt.

Dus zeg ik dat het er niet toe doet wat of wie beslist.

Naar aanleiding daarvan zeg ik dat ik moet leven, daar ik mij in de situatie van leven bevind. Ik zeg dit alles, maar er is niets dat het rechtvaardigt. Ik kan een besluit nemen, aarzelen, of niets doen. In ieder geval is het ene voorlopig beter dan het andere, doch uiteindelijk is er geen "beter" of "slechter".

Als iemand mij zegt, dat degene die niet eet, sterft, zal ik hem antwoorden, dat dit zeker zo is en dat hij, aangespoord door zijn behoeften, genoodzaakt is te eten, maar ik zal daar niet aan toevoegen dat zijn strijd voor eten zijn bestaan rechtvaardigt. Evenmin zal ik zeggen dat het slecht is. Ik zal eenvoudigweg zeggen dat het gaat om een individueel of collectief feit dat noodzakelijk is voor het levensonderhoud, maar zonder betekenis op het moment waarop men de laatste strijd verliest.

Ik zal bovendien zeggen dat ik solidair ben met de strijd van de arme, van de uitgebuite en van de vervolgte. Ik zal zeggen dat ik me "verwezenlijkt" voel met zo'n identificatie, maar ik zal begrijpen dat ik niets rechtvaardig.

V. VOORGEVOEL VAN DE ZIN

De derde dag:

Soms voorzag ik gebeurtenissen, die later plaats vonden.

Soms ving ik een verre gedachte op.

Soms beschreef ik plaatsen, die ik nooit bezocht.

Soms vertelde ik nauwkeurig wat gedurende mijn afwezigheid plaatsvond.

Soms werd ik door een immense vreugde overweldigd.

Soms werd ik bevangen door een alles omvattend begrijpen.

Soms bracht een volkomen éénwording mij in vervoering.

Soms verbrak ik mijn dagdromen en heb ik de werkelijkheid op een nieuwe manier gezien.

Soms heb ik iets dat ik voor de eerste keer zag herkent als opnieuw gezien.

...En dit alles stemde mij tot nadenken. Het is mij wel duidelijk, dat ik zonder deze ervaringen, het zinloze niet achter mij zou hebben kunnen laten.

VI. SLAPEN EN ONTWAKEN

De vierde dag:

Wat ik zie in mijn dromen kan ik niet voor werkelijk houden; evenmin wat ik zie in halfslaap; evenmin wat ik zie als ik wakker ben, maar voor mij uit zit te dromen.

Wat ik zie als ik wakker ben en zonder dagdromen, kan ik voor werkelijk houden. Dit gaat niet over dat wat mijn zintuigen registreren, maar over de activiteiten van mijn geest wanneer die zich betrekken op de gedachte "gegevens". Want de naïeve en twijfelachtige gegevens worden door de externe zintuigen en ook door de interne zintuigen en ook door het geheugen aangedragen. Wat geldt is dat mijn geest "weet" wanneer zij wakker is en "gelooft" wanneer

zij slaapt. Zelden neem ik de werkelijkheid op een nieuwe manier waar en dus begrijp ik, dat wat normaal gesproken gezien wordt, op slaap of halfslaap lijkt.

Er bestaat een werkelijke manier van wakker zijn: Dat heeft mij ertoe gebracht om grondig over het voorgaande te mediteren en dat opende bovendien de deur voor mij naar de ontdekking van de zin van al wat leeft.

VII. AANWEZIGHEID VAN DE KRACHT

De vijfde dag:

Wanneer ik werkelijk wakker was, steeg ik steeds hoger op de weg van de herkenning.

Wanneer ik werkelijk wakker was en niet sterk genoeg om de bestijging voort te zetten, was ik in staat om de Kracht aan mijzelf te onttrekken. Zij was in mijn hele lichaam voelbaar. Alle energie was aanwezig tot in de kleinste cellen van mijn lichaam. Deze energie circuleerde en was sneller en intensiever dan het bloed.

Ik ontdekte, dat de energie zich op die plaatsen in mijn lichaam concentreerde die in beweging waren, en afwezig was, wanneer zij niet in beweging waren.

Gedurende ziekten was er een gebrek aan, of een opeenhoping van energie in de zieke lichaamsdelen. Maar, als de normale energiestroom zich weer kon herstellen, begonnen veel ziekten terug te wijken.

Sommige volken waren hiermee bekend en wisten door diverse handelingen, die ons heden onbekend zijn, de energie weer te herstellen.

Sommige volken waren hiermee bekend en hun uitverkorenen konden deze energie op anderen overdragen. En zo deden zich "verlichtingen" van de geest voor en zelfs lichamelijke "wonderen".

VIII. CONTROLE VAN DE KRACHT

De zesde dag:

Er is een manier om de Kracht die door het lichaam circuleert, te sturen en te concentreren.

Er zijn controle punten in het lichaam. Wat we kennen als beweging, emotie en idee is daarvan afhankelijk. Wanneer de energie in die punten werkzaam is, ontstaan de motorische, gevoelsmatige en intellectuele uitingen.

Het ontstaan van diepe slaap, halfslaap of waaktoestand hangt samen met de meer interne of de meer oppervlakkige werking van de energie... Ongetwijfeld wijzen de stralenkransen die op religieuze afbeeldingen de lichamen of hoofden van de heiligen omgeven (of van de grote verlichte geesten), op dit energieverschijnsel, dat zich soms meer naar buiten toe manifesteert.

Er is een controlepunt van het waarachtig-wakker-zijn en er is een manier om de Kracht daar naar toe te leiden.

Wanneer de energie naar dat punt wordt gevoerd, worden alle andere controlepunten in verhoogde mate geactiveerd.

Toen ik dit begreep en de Kracht naar dat hogere punt leidde, ervoer mijn hele lichaam de impact van een overweldigende energie, die mijn hele bewustzijn schokte, en ik steeg op naar een steeds groter inzicht. Maar ik herkende ook duidelijk dat ik ook tot in de donkerste diepten van mijn geest kon afdalen, als ik de controle over de energie verloor. Toen herinnerde ik mij de legenden over "hemelen" en "hellevuren" en zag de scheidingslijn tussen beide geestestoestanden.

IX. MANIFESTATIES VAN DE ENERGIE

De zevende dag:

Deze energie in beweging kon "zich losmaken" van het lichaam, zonder zijn eenheid te verliezen.

Deze gebundelde energie was een soort "dubbel lichaam" dat overeenkwam met de cenesthetische voorstelling van het eigen lichaam binnenin de voorstellingsruimte (over het bestaan van deze ruimte, zowel als over de voorstellingen die overeenkwamen met de interne gewaarwordingen van het lichaam, gaven de wetenschappen, die de mentale verschijnselen behandelen, onvoldoende bericht).

De gesplitste energie (d.w.z.: voorgesteld als "buiten" het lichaam, of "gescheiden" van zijn stoffelijke basis), viel uiteen als beeld of werd correct weergegeven afhankelijk van de interne eenheid die degene, die zo te werk ging, had.

Ik kon vaststellen dat de "uittreding" van die energie

(weergave van het eigen lichaam als "buiten" het lichaam), al geproduceerd werd vanuit de laagste geestesniveaus. In die gevallen was het de aanslag op de meest primaire eenheid van het leven, die dat antwoord voortbracht als bescherming van de bedreigde. Daarom waren in de trance van sommige mediums wiens bewustzijnsniveau laag was en wiens innerlijke eenheid in gevaar was, deze antwoorden onvrijwillig en niet herkend als door hen zelf voortgebracht, maar toegekend aan andere wezens.

De "spoken" of "geesten" van sommige volken of van sommige waarzeggers waren niets anders dan de eigen "dubbels" (de eigen weergaven), van die personen die zich door hen bezeten voelden. Daar hun mentale toestand verduisterd was (in trance), door verlies van controle over de Kracht, voelden ze zich beheerst door vreemde wezens, die soms opmerkelijke verschijnselen produceerden. Ongetwijfeld ondergingen veel "van de duivel bezeten" zulke effecten. Doorslaggevend was dus de controle over de Kracht.

Dit veranderde volledig, zowel mijn opvatting over het dagelijks leven, als over het leven na de dood. Door deze overdenkingen en ervaringen begon ik geloof in de dood te verliezen en sindsdien geloof ik er niet meer in, zoals ik evenmin geloof in de zinloosheid van het leven.

X. ONMISKENBAARHEID VAN DE ZIN

De achtste dag:

Het werkelijke belang van het ontwaakte leven werd me duidelijk.

Het werkelijke belang van het vernietigen van de innerlijke tegenstrijdigheden, overtuigde mij.

Het werkelijke belang van het beheersen van de Kracht, om eenheid en continuïteit te bereiken, vervulde mij met vreugdevolle zin.

XI. HET CENTRUM VAN LICHT

De negende dag:

In de Kracht bevond zich het "licht", dat voortkwam uit een centrum.

Het uiteenvallen van de energie veroorzaakte een verwijdering van het centrum. Dienovereenkomstig trad bij de bundeling en de ontwikkeling ervan dit centrum van licht in werking.

Het verbaasde mij niet in oude volken de verering van de Zonnegod aan te treffen. En ik zag dat, terwijl sommigen dit hemellichaam aanbaden omdat het leven schonk aan de aarde en de natuur, anderen in dat majestueuze lichaam het symbool van een grotere werkelijkheid herkenden.

Anderen gingen zelfs verder en ontvingen van dat centrum talrijke gaven, die soms als vuurtongen op de bezielden "neerdaalden", soms als lichtstralende bollen, soms als brandende braamstruiken die zich aan de bevroese gelovigen vertoonden.

XII DE ONTDEKKINGEN

De tiende dag:

Gering doch belangrijk waren mijn ontdekkingen die ik aldus samenvat:

- De Kracht circuleert onbewust door het lichaam, maar kan gericht worden door een bewuste inspanning. Het bereiken van een gerichte verandering van het bewustzijnsniveau, biedt de mens een belangrijke glimp van bevrijding van de "natuurlijke" condities die zich lijken op te leggen aan het bewustzijn.
- Voor de diverse werkingen ervan bestaan controlepunten in het lichaam.
- Er zijn verschillen tussen de toestand van wereldlijk-wakker-zijn en andere bewustzijnsniveaus

□ De Kracht kan geleid worden naar het punt van het werkelijk ontwaken (waarbij we onder "Kracht" de mentale energie verstaan die bepaalde beelden vergezelt en onder "punt" de plaatsing verstaan van een beeld in een "plek" van de voorstellingsruimte).

Deze gevolgtrekkingen deden mij in de gebeden van oude volken de kiem herkennen van een grote waarheid, die echter begon te tanen in de uiterlijke rituelen en oefeningen, die het innerlijk werk niet konden ontwikkelen dat, met perfectie doorgevoerd, de mens in contact brengt met zijn lichtbron.

Tenslotte merkte ik dat mijn "ontdekkingen" geen ontdekkingen waren, maar dat ze te wijten waren aan de innerlijke openbaring, die elkeen ten deel valt, die zonder tegenstrijdigheden het licht zoekt in zijn eigen hart.

XIII. DE PRINCIPES

De houding ten aanzien van het leven en de dingen is anders, wanneer de innerlijke openbaring inslaat als de bliksem.

Door de stappen langzaam te volgen, mediterend over wat gezegd is en wat nog gezegd moet worden, kun je het zinloze veranderen in zin.

Het is niet om het even wat je met je leven doet. Je leven dat aan wetten onderworpen is, is blootgesteld aan mogelijkheden, waartussen je kunt kiezen.

Ik spreek niet over vrijheid. Ik spreek over bevrijding, over beweging, over proces. Ik spreek niet over vrijheid als iets rustigs, maar over het zich stap voor stap bevrijden, zoals iemand die zijn stad nadert, zich bevrijdt van de afstand die hij reeds op de weg heeft afgelegd. Dus "wat men dient te doen" hangt niet af van een verre, onbegrijpelijke en conventionele moraal, maar van wetten: wetten van leven, van licht, van evolutie.

Hier volgen de zogenaamde "Principes" die kunnen helpen bij het zoeken van de innerlijke eenheid.

- Tegen de evolutie der dingen ingaan, is ingaan tegen zichzelf.
- Wanneer je iets naar een eind forceert, produceer je het tegenovergestelde.
- Verzet je niet tegen een grote kracht; treed terug, totdat deze zich verzwakt, en ga dan vastberaden voort.
- Het is goed wanneer alle dingen samengaan en niet los van elkaar.
- Als het je niet uitmaakt of het dag of nacht, zomer of winter is, heb je de tegenstrijdigheden overwonnen.
- Wanneer je het plezier najaagt, dan kluister je je aan het lijden, maar zolang je je gezondheid niet op het spel zet, geniet dan zonder je geremd te voelen, wanneer de gelegenheid zich voordoet.
- Wanneer je een einddoel nastreeft, leg je jezelf aan banden. Als je alles wat je doet, beschouwt als een einddoel in zichzelf, bevrijd je je.
- Je zult je conflicten doen verdwijnen, wanneer je ze begrijpt in hun diepste wortel, niet wanneer je ze wilt oplossen.
- Wanneer je anderen benadeelt, leg je jezelf aan banden. Maar als je niemand benadeelt, kun je in alle vrijheid doen wat je wilt.

- Wanneer je anderen behandelt zoals je zelf behandeld wilt worden, bevrijd je je.
- Het maakt niet uit in welk kamp de gebeurtenissen je geplaatst hebben. Wat van belang is, is dat je begrijpt, dat je geen enkele kamp gekozen hebt.
- De tegenstrijdige of eenmakende handelingen stapelen zich in je op. Als je je handelingen van innerlijke eenheid herhaalt, zal niets je meer tegen kunnen houden.

Je zult zijn als een kracht van de Natuur, wanneer die op zijn doortocht geen weerstand ondervindt. Leer te onderscheiden, dat een moeilijkheid, een probleem of een hindernis niet hetzelfde is als tegenstrijd. Terwijl problemen je activeren, of zelfs aansporen, werkt tegenstrijd verlamdend en houdt je gevangen in een gesloten cirkel.

Wanneer je een grote kracht, vreugde en goedheid in je hart ervaart, of wanneer je je vrij en zonder tegenstrijdigheden voelt, wees daar dan ogenblikkelijk innerlijk dankbaar voor. Wanneer het tegenovergestelde je overkomt, vraag dan met vertrouwen, en de dankbaarheid die je innerlijk vergaard hebt, zal in weldaad herschapen en verrijkt tot je terugkeren.

XIV. DE GIDS VAN DE INNERLIJKE WEG

Als je, wat tot hier is uitgelegd begrepen hebt, kun je door middel van een eenvoudig werk de manifestatie van de Kracht goed ervaren. Welnu, een mentale houding inacht nemen die min of meer correct is (alsof het gaat om een geestelijke gesteltenis voor technisch handelen), is niet hetzelfde als een toon en een gevoelsmatige openheid aannemen die veel lijkt op die, die gedichten ingeven. Daarom neigt de taal die gebruikt is om deze waarheden over te dragen die houding te vergemakkelijken, die je makkelijker in aanwezigheid van de innerlijke waarneming plaatst en niet van een idee omtrent de "innerlijke waarneming".

Volg nu nauwlettend datgene, wat ik je hier ga uitleggen, daar het gaat over het innerlijk landschap dat je kunt tegenkomen in het werk met de Kracht, en over de richtingen die je aan je mentale bewegingen kunt geven.

"Over de innerlijke weg kun je gaan in duisternis of in licht. Let op de twee wegen, die zich voor je openen.

Als je toelaat dat je wezen zich naar duistere regionen lanceert, wint je lichaam de strijd en domineert. Dan zullen gewaarwordingen en verschijningen van geesten, krachten en herinneringen opduiken. Langs die weg glijd je steeds dieper af. Daar zijn de Haat, de Wraak, de Bevreemding, het Bezit, de Jaloezie en het Verlangen om te Blijven. Als je nog verder afdaalt, zullen Frustratie, Wrok, en al die dagdromen en verlangens bezit van je nemen, die dood en verderf onder de mensheid hebben gebracht.

Als je je wezen in lichtvolle richting stuwt, zul je bij ieder stap weerstand en vermoeidheid ondervinden. Deze vermoeidheid bij het opklimmen heeft een aantal oorzaken. Je leven weegt zwaar, je herinneringen wegen zwaar, de vroegere handelingen belemmeren de klim. Deze klim is moeilijk door de werking van je lichaam dat neigt te domineren.

In de stappen omhoog bevinden zich vreemde regionen met zuivere kleuren en onbekende geluiden.

Vlucht niet voor de zuivering, die werkt als het vuur en die je afschrikt met zijn drogbeelden.

Verwerp de schrik en de ontmoediging.

Verwerp het verlangen om naar lagere en duistere regionen te vluchten.

Verwerp het vastzitten aan herinneringen.

Blijf in innerlijke vrijheid, met onverschilligheid tegenover het droombeeld van het landschap, en ga vastberaden voort over het stijgende pad.

Het zuivere licht straalt over de toppen van de hoge bergketen en de wateren der duizend kleuren stromen temidden van onherkenbare melodieën naar kristallen hoogvlakten en weidevelden.

Wees niet bang voor de druk van het licht, die jou elke keer met meer kracht van zijn centrum verwijderd. Absorbeer het als ware het een vloeistof of een wind, want daarin is waarachtig het leven.

Wanneer je in de grote bergketen de verborgen stad vindt, moet je weten waar de ingang is. Maar dit zul je weten op het moment waarin je leven getransformeerd is. Haar enorme muren zijn geschreven in figuren, zijn geschreven in kleuren, zijn "gevoeld". In deze stad bewaart men wat gedaan is en wat nog gedaan moet worden... Maar voor jouw innerlijk oog is het doorschijnende ondoorschijnend. Ja, voor jou zijn de muren ondoordringbaar.

Neem de Kracht van de verborgen stad.

Keer terug naar de wereld van het dense leven met een lichtend voorhoofd en lichtende handen."

XV. DE ERVARING VAN VREDE EN DE DOORSTROOM VAN DE KRACHT

Ontspan volledig je lichaam en kalmeer de geest. Stel je dan een doorzichtige en lichtstralende bol voor, die tot je neerdaalt om zich in je hart te vestigen. Je zult het moment herkennen waarop de bol ophoudt een beeld te zijn, om zich te transformeren in gewaarwording binnen in je borst.

Merk op hoe de gewaarwording van de bol zich langzaam uitzet vanuit je hart tot buiten het lichaam, terwijl je ademhaling ruimer en dieper wordt. Als de gewaarwording de contouren van je lichaam heeft bereikt, kun je de hele handeling daar beëindigen en de ervaring van innerlijke vrede registreren. Daarin kun je verblijven zolang het je goeddunkt. Trek dan die voorgaande expansie weer samen (waarbij je, als in het begin, weer aankomt bij het hart), om afstand te doen van je bol en de oefening kalm en gesterkt te eindigen. Dit werk wordt "ervaring van vrede" genoemd.

Maar als je daarentegen de doorstroom van de Kracht wil ervaren, zou je, in plaats van de expansie samen te trekken, hem moeten doen toenemen, waarbij je je emoties en je hele wezen daarin mee laat gaan. Probeer geen aandacht te schenken aan je ademhaling..., laat toe dat die op zichzelf werkt, terwijl je de expansie buiten je lichaam volgt.

Dit moet ik je echter herhalen: je aandacht dient op zulke momenten gericht te zijn op de gewaarwording van de bol die zich expandeert. Als dit je niet lukt, is het beter dat je stopt en

het bij een volgende gelegenheid probeert. Als je de doorstroom niet produceert, zul je in ieder geval een interessante gewaarwording van vrede beleven.

Als je daarentegen verder bent gekomen, zul je de doorstroom beginnen te ervaren. Vanuit je handen en andere zones van het lichaam zal een gewaarwording toon tot je doordringen die verschilt van de gewoonlijke. Daarna zul je toenemende golvingen waarnemen en kort daarop zullen met kracht beelden en emoties in je opkomen. Laat dan toe dat de doorstroom zich produceert...

Bij het ontvangen van de Kracht zul je het licht of vreemde geluiden waarnemen, afhankelijk van je eigen gewoonlijke voorstellingswijze. In elk geval zal de ondervinding van de verruiming van het bewustzijn van belang zijn, waarvan een grotere helderheid en bereidwilligheid om te begrijpen wat er gebeurt, één van de indicatoren zal moeten zijn.

Wanneer je dat wenst, kun je deze merkwaardige toestand beëindigen (als die zich niet reeds vanzelf mocht hebben opgelost na verloop van tijd), door je voor te stellen of te voelen dat de bol zich samentrekt en daarna van je weggaat op de manier waarop die gekomen was toen je dit alles begon.

Het is van belang te begrijpen, dat vele verwarde bewustzijnstoestanden bijna altijd bereikt werden en zijn bereikt, door gelijksoortige mechanismen in beweging te zetten als de hier beschrevene. Natuurlijk omkleedt met vreemde rituelen of soms versterkt door routines van uitputting, motorische bandeloosheid, herhaling en houdingen die in alle gevallen de ademhaling verstoren en de algemene gewaarwording van het inwendig-lichamelijke verwringen. Je dient op dit terrein de hypnose, het medium verschijnsel en ook de werking van drugs te herkennen, die werkend langs een andere weg, gelijksoortige verstoringen produceren. En natuurlijk hebben al de genoemde gevallen als kenmerk de niet-controle en de onwetendheid over dat wat gebeurt. Wantrouw zulke manifestaties en beschouw ze als eenvoudige "transtoestanden", waar de onwetenden en de experimenteerders doorheen gegaan zijn en zelfs de "heiligen", zoals de legenden vertellen.

Als je gewerkt hebt met het in acht nemen van het aanbevolene, kan het toch gebeuren dat je de doorstroom niet bereikt hebt. Dat moet je niet laten worden tot een brandpunt van bezorgdheid, maar het zien als een aanwijzing van gebrek aan innerlijke "losheid", wat, veel spanning, problemen in de beeldynamiek en, kortom, fragmentatie in het gevoelsmatige gedrag zou kunnen weergeven... Iets dat bovendien aanwezig zal zijn in het dagelijkse leven.

XVI. PROJECTIE VAN DE KRACHT

Als je de doorstroom van de Kracht hebt ondervonden zul je kunnen begrijpen hoe verscheidene volken, die zich baseerden op gelijksoortige verschijnselen, maar zonder enig begrip ervan, riten en godsdiensten in beweging hebben gezet die zich later onophoudelijk vermenigvuldigd hebben. Zodoende, wanneer de mensen, door voorheen besproken ervaringen, hun lichaam "gesplitst" voelden, en de ervaring van de Kracht hen de gewaarwording gaf dat (bij het zich verruimen van de voorstelling), deze energie "buiten" was, zij geloofden dat ze die buiten zichzelf konden projecteren.

De Kracht werd naar anderen "geprojecteerd" en ook naar voorwerpen die bijzonder "geschikt" waren om haar te ontvangen en te conserveren. Ik vertrouw erop dat het je niet moeilijk valt de functie, die bepaalde sacramenten in verschillende religies vervulden, te

begrijpen en, eveneens, de betekenis van heilige plaatsen en van priesters die verondersteld werden "geladen" te zijn met de Kracht (met speciale "gaven"). Toen sommige voorwerpen met geloof werden aanbeden in de tempels en zij omgeven werden met ceremonie en ritueel, "gaven" zij stellig de door herhaald gebed geaccumuleerde energie aan de gelovigen terug. En dat men deze dingen bijna altijd bekeken heeft d.m.v. de uiterlijke verklaring ervan, volgens cultuur, ruimte, geschiedenis en traditie, is een beperking aan de kennis van de menselijke daad; wanneer de innerlijke basiservaring, om dit alles te begrijpen, een essentieel gegeven is.

Dit "projecteren", "laden" en "teruggeven" van de Kracht zal ons verderop meer bezig houden. Maar ik zeg je nu al dat hetzelfde mechanisme zelfs blijft doorwerken in onwijdde samenlevingen, waar de leiders en de mensen van prestige omgeven zijn met een speciale voorstelling voor degene die hen ziet en hen zou willen "aanraken", of een stuk van hun kleding of van hun gebruiksvoorwerpen zou willen bemachtigen.

Want elke voorstelling van het "hoge" gaat vanaf het oog naar boven de normale lijn van de blik. En "hoog" zijn de persoonlijkheden die de goedheid, de wijsheid en de Kracht "bezitten". En in de "hoogte" zijn de hiërarchieën en de machten en de vlaggen en de Staat. En wij, gewone stervelingen, moeten "stijgen" op de sociale ladder en ons koste wat kost dichterbij de macht brengen. Wat zijn we er slecht aan toe, dat we nog steeds door die mechanismen beheerst worden (die overeenkomen met de innerlijke voorstelling, met ons hoofd naar "boven" en onze voeten aan de aarde gekleefd). Wat zijn we er slecht aan toe, wanneer men gelooft in die dingen (en men het gelooft omdat zij hun "realiteit" hebben in de innerlijke voorstelling). Wat zijn we er slecht aan toe, wanneer onze uiterlijke blik niets anders is dan de ongeweten projectie van de innerlijke blik.

XVII. VERLIES EN ONDERDRUKKING VAN DE KRACHT

De grootste energieontladingen worden door ongecontroleerde handelingen veroorzaakt. Daartoe behoren: de onbeteugelde fantasie, de onbeheerste nieuwsgierigheid, mateloos geklets, de overmatige seksualiteit en overdreven waarneming (het kijken, horen, proeven, etc. op buitensporige wijze en zonder doel). Maar je moet ook onderkennen dat velen zo handelen om hun spanningen, die anders pijnlijk zouden worden, te ontladen. Dit in aanmerking nemend en gezien de functie die zulke ontladingen hebben, zul je het met mij eens zijn dat het niet redelijk zou zijn ze te onderdrukken, maar dat het er om gaat ze te ordenen.

Wat de seksualiteit betreft, dien je het volgende op de juiste wijze te interpreteren: die lichaamsfunctie moet niet onderdrukt worden, omdat dit pijnlijke effecten en innerlijke tweestrijd voortbrengt. De seksualiteit richt zich op en voltooit zich in de daad zelf, maar het is niet bevorderlijk dat zij voortdurend de verbeelding prikkelt of op obsessieve wijze een nieuw bezitsobject zoekt.

De seksuele controle door een bepaalde sociale of religieuze "moraal" diende plannen die niets uitstaande hadden met de evolutie, doch eerder met het tegendeel ervan.

In onderdrukte samenlevingen splitste de Kracht (de energie van de voorstelling van de gewaarwording van het inwendig-lichamelijke) zich richting schemertoestand en daar vermenigvuldigden zich de gevallen van "bezetenen", "heksen", heiligschenners en allerlei soorten misdadigers, die zich vermaakten met het leed en de vernietiging van het leven en de schoonheid. In sommige stammen en beschavingen waren de misdadigers zowel onder de

rechters als onder de terechtgestelden te vinden. In andere gevallen werd alles wat te maken had met wetenschap en vooruitgang vervolgd, omdat het zich verzette tegen het irrationele, het schemerige en het onderdrukte.

Zowel bij zekere primitieve volken als bij zogenaamde "ontwikkelde beschavingen" treft men nog steeds seksuele onderdrukking aan. Ofschoon de oorsprong van deze situatie in beide gevallen verschillend is, is het voor de hand liggend dat in beiden de vernietigende werking groot is.

Als je me om meer uitleg vraagt, zeg ik je dat de seks in werkelijkheid heilig is en het centrum is van waaruit het leven en elke scheppende kracht ontspringt. Zoals ook iedere vernietiging daar zijn oorsprong vindt, wanneer de wezenlijke functie ervan niet is opgelost.

Geloof nooit de leugens van hen die het leven vergiftigen, wanneer zij toespelingen maken op de seks als iets verachtelijks. Integendeel, zij bevat schoonheid en is niet voor niets verbonden met de edelste gevoelens van de liefde.

Wees dus voorzichtig en beschouw de seks als een groot wonder dat met tact moet worden behandeld, zodat het niet ontardt in een bron van tegenstrijd of in vernietiger van de levenskracht.

XVIII. ACTIE EN REACTIE VAN DE KRACHT

Ik legde je voorheen uit: "Wanneer je een grote kracht, vreugde en goedheid in je hart vindt, of wanneer je je vrij voelt en zonder tegenstrijdigheden, wees dan onmiddellijk innerlijk dankbaar".

"Dankbaar zijn" betekent de positieve stemmingen concentreren, geassocieerd met een beeld, met een voorstelling. Die zo gebonden positieve stemming staat toe dat, door in ongunstige situaties iets op te roepen, datgene opkomt wat het in voorgaande momenten vergezelde. Daar deze mentale "lading" bovendien verheven kan zijn door voorgaande herhalingen, is deze in staat negatieve emoties te verjagen die bepaalde omstandigheden zouden kunnen opleggen.

Door dit alles, zal dat wat je vroeg in weldaad versterkt vanuit je innerlijk terugkeren, mits je vele positieve stemmingen in je hebt geaccumuleerd. En ik hoef je niet te herhalen, dat dit mechanisme (verwarrenderwijs) diende om voorwerpen of personen "buiten te laden", ofwel innerlijke wezens die zich externalizeerden, gelovend dat zij verzoeken en vragen zouden behartigen.

XIX. DE INNERLIJKE TOESTANDEN

Je dient nu voldoende idee te verkrijgen van de innerlijke toestanden, waarin je je gedurende je leven kunt bevinden en in het bijzonder gedurende je op evolutie gerichte werk. Ik heb geen andere manier om de beschrijving te doen dan met beelden (in dit geval, allegorieën). Deze beelden hebben volgens mij het vermogen om complexe gemoedstoestanden "visueel" te concentreren. Anderzijds introduceert de eigenaardigheid om zulke toestanden aaneen te schakelen, alsof ze verschillende momenten waren van eenzelfde proces, een variant op de altijd gefragmenteerde beschrijvingen waar diegenen ons aan gewend hebben die zich bezighouden met deze dingen.

De eerste toestand waarin het zinloze (waar we het in het begin over hadden) overheerst, zal "diffuse vitaliteit" genoemd worden. Alles is gericht op lichamelijke behoeften, maar die worden dikwijls verward met wensen en tegenstrijdige beelden. Daar bestaat duisterheid in de motieven en de bezigheden. In die toestand verblijft men in een armzalig bestaan, verloren tussen veranderlijke vormen. Van daaruit kan men zich slechts langs twee wegen ontwikkelen: de weg van de dood of die van de mutatie.

De weg van de dood plaatst je in de aanwezigheid van een chaotisch en donker landschap. Oude volken kenden deze doorgang en situeerden die bijna altijd "onder de grond", of in de gapende diepten. Ook bezochten sommigen dat rijk, om later "te herrijzen" in lichtvolle niveaus. Laat goed tot je doordringen, dat "onder" de dood de diffuse vitaliteit bestaat. Misschien brengt de menselijke geest de sterfelijke ontbinding in verband met daarop volgende verschijnselen van transformatie en misschien associeert zij ook de diffuse beweging met die, die aan de geboorte voorafgaat. Als je richting stijgend is betekent de "dood" een breuk met je voorafgaande etappe. Over de weg van de dood stijgt men naar een andere toestand.

Daar aankomend treft men het toevluchtsoord van de teruggang aan. Van daaruit openen zich twee wegen: die van het berouw en die andere, die diende voor de stijging, d.w.z.: de weg van de dood. Als je de eerste neemt, is dat omdat je beslissing neigt naar breken met je vroegere leven. Als je teruggaat over de weg van de dood, val je terug in de afgronden, met die gewaarwording van gesloten cirkel.

Welnu, ik zei je dat er een ander pad was om aan de afgrondelijke vitaliteit te ontsnappen, en wel de weg van de mutatie. Als je die weg kiest, is dat omdat je uit je armzalige toestand wenst weg te komen, maar zonder bereid te zijn enige van haar ogenschijnlijke weldaden op te geven. Het is dus een verkeerde weg, bekend als "de weg van de kromme hand". Vele gedochten zijn vanuit de diepten langs dit slinkse pad tevoorschijn gekomen. Zij wilden de hemelen stormenderhand veroveren zonder de hel op te geven, en hebben derhalve oneindige tegenstrijd in de gewone wereld geprojecteerd.

Ik neem aan dat je door op te stijgen uit het rijk van de dood en door je oprechte berouw reeds bent aangekomen in het oord van de neiging. Hier kun je je eigenlijk niet ophouden. Twee dunne kroonlijsten ondersteunen je verblijfplaats: het behoud en de frustratie. Het behoud is onecht en onbestendig. Als je daarvoor kiest, leef je in de veronderstelling duurzaam te verpozen, maar in werkelijkheid zak je snel omlaag. Als je de weg van de frustratie neemt, is je klim pijnlijk, alhoewel de enige-niet-onechte.

Van mislukking tot mislukking kun je bij de volgende rustplaats aankomen, die "oord van de vertakking" heet. Let goed op de twee wegen die je nu voor je hebt: of je neemt de weg van de vastberadenheid, die je naar het voortbrengen voert, of je neemt de weg van de wrok, die je opnieuw doet afdalen naar de teruggang. Daar sta je voor het dilemma: of je besluit voor het doolhof van het bewuste leven (en je doet dat vastbesloten), of je keert gekwetst terug naar je vroegere leven. Velen die er niet in slaagden zich te overtreffen, snijden daar hun mogelijkheden af.

Maar jij die vastberaden verder geklommen bent, bevind je nu in het rustoord, bekend als "voortbrenging". Daar heb je drie deuren: de één heet "Val", de ander "Poging" en de derde "Degradatie". De Val brengt je rechtstreeks naar de diepten en alleen een ongeluk van buiten af zou je daar naar toe kunnen duwen. Het is onwaarschijnlijk dat je die deur kiest. Terwijl die

van de Degradatie je indirect naar de afgronden voert, terugkerend op je schreden in een soort wervelende spiraal, waarin je voortdurend bezig bent met het heroverwegen van al hetgeen je verloren hebt en van al hetgeen je geofferd hebt op het altaar van een onbekende god. Dit gewetensonderzoek, dat leidt tot de Degradatie, is ongetwijfeld een verkeerd onderzoek, waarin je sommige dingen die je vergelijkt, onderwaardeert en in een wanverhouding plaatst. Je vergelijkt de inspanning van het klimmen met die "weldaden" die je hebt opgegeven. Maar als je de dingen nader bekijkt zul je zien, dat je om deze reden niets hebt opgegeven, maar om andere redenen. Dus de Degradatie begint met het vervalsen van de beweegredenen, die met de klim duidelijk niets te maken hadden. Ik vraag je nu: wat verradt de geest? Misschien de valse beweegredenen van het aanvankelijk enthousiasme? Misschien de moeilijkheid van de onderneming? Misschien de vervalste herinnering aan offers, die niet bestonden of die aangedreven werden om heel andere redenen? Ik zeg je en ik vraag je nu: je huis raakte reeds lang geleden in brand. Daarom besloot je tot de klim, of denk je nu dat het in brand raakte door te klimmen? Heb je wellicht gekeken naar wat er gebeurde met de andere huizen in de omgeving?... Er is geen twijfel aan dat je de middelste deur moet kiezen.

Bestijg het bordes van de "Poging" en je zult aankomen bij een onstabiele koepel. Verplaats je van daaruit langs een smalle en kronkelende doorgang, welke je zult herkennen als de "veranderlijkheid", totdat je aankomt bij een uitgestrekte en lege ruimte (als een platform), die de naam draagt: "open-ruimte-van-de-energie".

In die ruimte kun je bevreesd raken door de verlatenheid en onmetelijkheid van het landschap en door de verschrikkelijke stilte van die, door enorme, onbeweeglijke sterren, vreemd veranderde nacht. Daar, recht boven je hoofd, zul je vastgeklonken aan het firmament de insinuerende vorm van de Zwarte Maan zien. Daar dien je geduldig en met diep vertrouwen de dageraad af te wachten, want er kan niets slechts gebeuren, als je je kalmte bewaart.

Het zou in die situatie kunnen gebeuren, dat je een onmiddellijk vertrek daar vandaan zou willen regelen. Als dat gebeurt, zou je je op de tast waar dan ook naartoe kunnen begeven, i.p.v. behoedzaam de dag af te wachten. Je dient je te herinneren dat elke beweging daar, (in het donker), vals is en in het algemeen "improvisatie" wordt genoemd. Als je, vergetend wat ik je hier nu zeg, begint met het improviseren van bewegingen, wees er dan zeker van dat je zult worden meegesleurd door een wervelwind van paden en oorden tot aan de donkerste diepte van de ontbinding.

Wat moet het moeilijk zijn om te begrijpen dat de innerlijke toestanden met elkaar verbonden zijn! Als je zou zien welk een onbuigzame logica het bewustzijn heeft, zou je opmerken dat degene die in de beschreven situatie blindelings improviseert, op noodlottige wijze begint te degraderen en zichzelf gaat degraderen; daarna komen in hem de frustratiegevoelens op en valt hij daarna verder in de wrok en in de dood, alwaar al wat hij eens in staat was waar te nemen, verloren gaat in vergetelheid.

Als je erin slaagt in de vlakte de dag te bereiken, zal de stralende zon voor je ogen opgaan, die je voor het eerst de werkelijkheid zal tonen met zijn licht. Dan zul je zien dat in al wat bestaat een Plan leeft.

Het is onwaarschijnlijk dat je daar vandaan naar beneden valt, tenzij je uit vrije wil wenst af te dalen naar donkerder gebieden, om het licht in de duisternis te brengen.

Het is niet waardevol deze onderwerpen nog verder te ontwikkelen, omdat zij zonder ervaring bedrieglijk werken en zodoende dat wat te verwezenlijken is, verplaatsen naar het terrein van de verbeelding.

Moge datgene wat tot zover gezegd is van nut zijn. Als dat wat is uitgelegd je niet van nut mocht zijn, wat zou je kunnen tegenwerpen, aangezien niets fundament en rede heeft voor het scepticisme dat vergelijkbaar is met het beeld in een spiegel, met het geluid van een echo, met de schaduw van een schaduw.

XX. DE INNERLIJKE WERKELIJKHEID

Let op mijn beschouwingen. Je dient er slechts zinnebeeldige verschijnselen en landschappen van de externe wereld in aan te voelen. Maar daarin zijn ook werkelijke beschrijvingen van de mentale wereld.

Je dient evenmin te geloven dat de "plaatsen", waar je al gaande doorheen komt, enig soort van onafhankelijk bestaan hebben. Soortgelijke verwarring heeft dikwijls diepgaande leren verduisterd en zodoende geloven sommigen tot op heden dat de hemel, de hel, engelen, demonen, monsters, betoverde kastelen, verborgen steden en nog meer van dergelijke dingen een zichtbare realiteit hebben voor de "verlichten". Hetzelfde vooroordeel (maar in omgekeerde zin) heeft vat gekregen op de sceptici zonder wijsheid, die deze dingen afdeden als simpele illusies of pijnlijke hallucinaties van koortsachtige geesten.

Ik herhaal dus nogmaals dat je in dit alles moet begrijpen dat het gaat om waarachtige geestestoestanden, ook al worden ze gesymboliseerd met voorwerpen die als zodanig niet bestaan.

Neem rekenschap van hetgeen gezegd is en leer de waarheid achter de zinnebeeldige voorstellingen te ontdekken, die in sommige gevallen de geest misleiden, maar in andere realiteiten vertolken die onmogelijk te bevatten zijn zonder een beeldvoorstelling.

Toen er verhaald werd over de steden der goden, waar vele helden uit verschillende volken naar toe wilden; toen er verhaald werd over paradijzen, waar goden en mensen in hun oorspronkelijke verheerlijkte natuur samenleefden; toen er verhaald werd over ineenstortingen en zondevloeden, werd een grote innerlijke waarheid gezegd.

Later brachten de verlossers het Woord en kwamen tot ons in dubbele natuur om die nostalgisch verloren eenheid te herstellen.

Ook toen zei men een grote innerlijke waarheid.

Maar toen men dit alles zei en het buiten de geest plaatste,

vergiste men zich of loog men.

In omgekeerde zin verplicht het verwarren van de externe wereld met de innerlijke blik deze laatste tot het doorlopen van nieuwe wegen.

Zo vliegt de held van dit tijdperk vandaag naar de sterren.

Hij vliegt door voorheen onbekende gebieden.

Hij vliegt van zijn wereld naar buiten en stuwt zich, zonder het te weten, tot aan het innerlijk centrum van licht.

HET INNERLIJKE LANDSCHAP

I. DE VRAAG

Hier is mijn vraag: groeit in jou het geluk of het leed naarmate de tijd verstrijkt? Vraag mij niet deze woorden toe te lichten. Antwoord in overeenstemming met dat wat je voelt...

Hoe groot je wijsheid en je macht ook moge zijn, ik zal je voorbeeld verwerpen, als in jou en de mensen om je heen het geluk en de vrijheid niet groeien.

Aanvaard daarentegen mijn voorstel: volg het voorbeeld van datgene wat geboren wordt, niet van datgene wat tot de dood voert. Spring boven je lijden uit en dan zal niet de afgrond maar het leven in je groeien.

Er is geen hartstocht, noch gedachte, noch menselijke handeling die aan de afgrond voorbij gaat. Daarom behandelen we het enige wat de moeite waard is behandeld te worden: de afgrond en datgene wat de afgrond overwint.

II. DE WERKELIJKHEID

Wat wens je? Indien je zegt dat liefde of zekerheid het belangrijkste is, dan spreek je over gemoedstoestanden, over iets wat je niet ziet.

Indien je zegt dat geld of macht, sociale erkenning, een rechtvaardige zaak, God of de eeuwigheid het belangrijkste is, dan spreek je over iets wat je ziet of waar je een voorstelling van maakt.

Wij zullen het eens zijn wanneer je zegt: "Ik wil de rechtvaardige zaak, omdat ik het lijden verwerp!"; "... ik wil dit, omdat het mij gerust stelt; ik wil dat niet, omdat het mij in verwarring brengt of me geweld aandoet."

Zal het dan zo zijn dat elk streven, elke bedoeling, elke bevestiging en elke ontkenning je gemoedstoestand tot middelpunt heeft? Je zou kunnen antwoorden dat, of je nu verdrietig of vrolijk bent, een getal altijd hetzelfde is en dat de zon de zon is, ook al zou de mens niet bestaan.

Ik zeg je daarentegen, dat een getal van zichzelf verschilt naargelang je moet geven of ontvangen, en dat de zon meer ruimte inneemt in de mensen dan in het heelal.

De flikkering van een brandende strohalm, of van een ster, danst voor je oog. Er is dus geen licht zonder oog en zou het oog een ander oog zijn, dan zou die flikkering een ander effect hebben.

Dat je hart daarom bevestigde: "Ik hou van deze flikkering die ik zie!", maar dat het nooit zegge: "Noch de zon, noch de strohalm, noch de ster hebben iets met mij te maken!"

Over welke werkelijkheid spreek je tot de vis en het reptiel, tot het grote dier of het kleine insect, tot de vogel, tot het kind, tot de oude van dage, tot hem die slaapt en tot hem die kil of koortsachtig waakt in zijn berekening of in zijn angst?

Ik zeg dat de echo van het werkelijke zachtjes ruist of luid weerschalt al naargelang het oor dat waarneemt en als het oor een ander oor zou zijn, zou dat wat je "werkelijkheid" noemt een andere klank hebben.

Dat je hart daarom bevestige: "Ik hou van de werkelijkheid die ik opbouw!"

III. HET UITERLIJK LANDSCHAP

Kijk eens hoe dat paar langzaam voortwandelt. Terwijl hij zijn arm om haar middel slaat, laat zij haar hoofd op zijn vriendschappelijke schouder rusten. En zij gaan voort in de herfst van de bladeren, die ritselend rondwarrelen... in het afstervend geel, rood en violet. Jong en mooi als zij zijn gaan zij niettemin voort naar de avond van de grijze mist. Een kille motregen en het achtergelaten speelgoed van de kinderen, zonder kinderen, in verlaten speeltuinen.

Voor sommigen roept dit beeld tedere en misschien zelfs vriendelijke gevoelens van heimwee op. Voor anderen maakt het dromen los. Voor nog anderen beloftes die vervuld zullen worden in de schitterende dagen die nog komen. Zo ook heeft, bij de aanblik van dezelfde zee, de één een beklemmend gevoel, terwijl een ander zich gesterkt en bevrijd voelt. En duizend anderen slaan beangstigd de met ijs bedekte bergtoppen gade; terwijl even zovele anderen deze gigantische, geslepen kristallen bewonderen. De één voelt zich teneergeslagen en de ander verrukt bij het aanschouwen van eenzelfde landschap.

Indien een zelfde landschap verschillend is voor twee personen, waarin zit dan het verschil?

Het heeft te maken met hetgeen men ziet en hetgeen men hoort. Neem bijvoorbeeld het woord "toekomst". De een voelt zich er krampachtig bij, een ander blijft er onverschillig onder en een derde zou zijn "heden" er voor opofferen.

Neem bijvoorbeeld de muziek. Neem bijvoorbeeld de woorden met sociale of religieuze betekenis.

Soms gebeurt het dat een landschap door een groot aantal mensen of door gehele volken wordt verworpen of aanvaard. Bevindt die verwerping of aanvaarding zich nu in het landschap ofwel in de boezem van een veelheid van mensen en volken?

Tussen het vermoeden en de hoop richt jouw leven zich naar landschappen die overeenstemmen met iets dat in jou is.

Deze hele wereld die je niet hebt gekozen, maar die je werd gegeven om menselijk te maken, deze wereld is het landschap dat groeit naarmate het leven groeit. Moge je hart daarom nooit zeggen: "Noch de herfst, noch de zee, noch de met ijs bedekte bergtoppen hebben iets met mij te maken", maar dat het moge bevestigen: "Ik hou van de werkelijkheid die ik opbouw!"

IV. HET MENSELIJK LANDSCHAP

Indien een ver verwijderde ster met jou verbonden is, wat moet ik dan denken van een levend landschap, waarin de herten de oude bomen vermijden en de wildste dieren teder hun jongen likken? Wat moet ik denken van het menselijk landschap, waarin overvloed en ellende tegelijkertijd hun bestaan hebben, waarin sommige kinderen lachen, terwijl andere niet eens de kracht hebben om te huilen?

Want indien je zegt: "Wij hebben andere planeten bereikt", dan moet je ook naar voren brengen: "Wij hebben hele volken vernietigd en tot slavernij gebracht. Wij hebben de gevangenis volgestopt met mensen die om vrijheid vroegen. Wij hebben van de ochtend tot de avond gelogen... Wij hebben onze gedachten, onze gevoelens en onze handelingen vervalst. Wij hebben bij elke stap een aanslag gepleegd tegen het leven, omdat wij leed hebben voortgebracht".

Ik ken mijn weg in dit menselijk landschap. Wat zal er gebeuren, wanneer wij elkaar passeren in tegenovergestelde richting? Ik verwerp elk kamp dat een hoger ideaal verkondigt dan het leven en iedere zaak die, om zich door te zetten, leed voortbrengt. Dus onderzoek je handen alvorens mij ervan te beschuldigen geen deel uit te maken van facties, en zie of je er het bloed der medeplichtigen op ontdekt. Als je gelooft dat het moedig is je met hen te compromitteren, wat zal je dan zeggen van iemand die door alle moordlustige kampen ervan beschuldigd wordt zich niet te compromitteren? Ik wens een zaak die het menselijk landschap waardig is: een zaak die zich verbindt met het overwinnen van pijn en leed.

Ik ontken elk recht van beschuldiging die komt uit een kamp in wiens geschiedenis (recent of ver verleden) de onderdrukking van het leven voorkomt.

Ik ontken elk recht van verdenking die komt van diegenen die hun verdachte gezichten verbergen.

Ik ontken elk recht tot het versperren van de nieuwe wegen, die de mens noodzakelijkerwijs moet bewandelen, ook al wordt de huidige urgentie als hoogste argument gesteld.

Zelfs het slechtste in de misdadiger is me niet vreemd. En als ik het in het landschap herken, herken ik het in mijzelf. Daarom wens ik datgene te overwinnen dat in mij en in elk mens strijdt om het leven te onderdrukken. Ik wil de afgrond overwinnen!

Elke wereld waarnaar je streeft, elke gerechtigheid die je opeist, elke liefde die je zoekt en ieder mens die je wenst te volgen of vernietigen, zijn ook in jou. Alles wat in jou verandert, zal jouw oriëntatie veranderen in het landschap waarin je leeft. Dus als je iets nieuws nodig hebt, zul je het oude dat in jouw innerlijk overheerst, moeten overwinnen. En hoe zul je dit doen? Je zult beginnen met te herkennen dat, ook al verander je van plaats, je je innerlijk landschap altijd met je meedraagt.

V. HET INNERLIJK LANDSCHAP

Jij zoekt dat waarvan je gelooft dat het je gelukkig zal maken. Toch komt dat wat jij gelooft niet overeen met dat wat de ander zoekt. Het zou kunnen gebeuren, dat jij en hij zullen hunkeren naar tegengestelde dingen en dat jullie er toe zullen komen te geloven dat het geluk van de één het geluk van de ander in de weg staat; ofwel, dat jullie zullen hunkeren naar hetzelfde en, daar dit eenmalig of zeldzaam is, op dezelfde wijze ertoe zullen komen te geloven dat het geluk van de één het geluk van de ander in de weg staat.

Zo schijnt het dat men onenigheid zou kunnen hebben over de zelfde zaak, als wel over dingen die tegengesteld zijn aan elkaar. Wat een merkwaardige logica hebben de overtuigingen: zij zijn in staat een gelijksoortig gedrag in beweging te zetten ten aanzien van een object en het tegendeel ervan!

De sleutel van hetgeen je doet moet zich wel bevinden in de kern van dat wat je gelooft. De fascinerende kracht van dat wat je gelooft is zó machtig, dat je de werkelijkheid ervan bevestigt, ook al bestaat die alleen maar in je hoofd.

Maar om terug te komen op ons uitgangspunt: jij zoekt dat waarvan je gelooft dat het je gelukkig zal maken. Dat wat je van de dingen gelooft, bevindt zich niet in die dingen zelf, maar in je innerlijk landschap. Wanneer jij en ik naar deze bloem kijken, kunnen we het in vele opzichten eens zijn. Wanneer jij echter zegt dat die bloem je het hoogste geluk zal brengen, maak je het me moeilijk om je te begrijpen, omdat je al niet meer over de bloem spreekt, maar over dat wat je gelooft dat die bloem in jou zal bewerkstelligen. Je spreekt over een innerlijk landschap dat misschien niet met het mijne overeenstemt. Nóg een stap verder en je zult proberen me jouw landschap op te leggen. Bedenk wel de gevolgen die zo'n handelswijze kan hebben.

Het is duidelijk dat je innerlijk landschap niet alleen is wat je gelooft omtrent de dingen, maar eveneens dat wat je herinnert, wat je voelt en wat je je voorstelt over jezelf en de anderen; over de feiten, de waarden en de wereld in het algemeen. Misschien dienen we dit te begrijpen: uiterlijk landschap is dat wat we waarnemen van de dingen; innerlijk landschap is dat wat we daarvan filteren met de zeef van onze innerlijk wereld. Deze landschappen zijn één en vormen onze ondeelbare visie van de werkelijkheid.

VI. CENTRUM EN WEERSPIEGELING

"Uiterlijk landschap is dat wat we waarnemen van de dingen; innerlijk landschap is dat wat we daarvan filteren met de zeef van onze innerlijke wereld. Deze landschappen zijn één en vormen onze ondeelbare visie van de werkelijkheid." En het is door deze visie dat we ons oriënteren in één richting of in een andere.

Maar het is duidelijk dat je visie verandert naarmate je vooruitgaat.

Zelfs het kleinste leerproces voltrekt zich niet door overdenken alleen. Je leert omdat je iets doet met dat wat je overdenkt en hoe meer je doet, des te meer je leert, daar je visie verandert naarmate je vooruit gaat.

Wat heb je over de wereld geleerd? Je hebt geleerd wat je gedaan hebt. Wat wens je van de wereld? Je wens is afhankelijk van hetgeen je overkomen is. Wat wens je niet van de wereld? Wat je niet wenst komt overeen met wat jou is overkomen.

Luister naar me, ruiters, jij die voortrijdt in het zadel van de tijd: je kunt je diepst gelegen landschap over drie verschillende paden bereiken. En wat zul je tegen komen in je innerlijk? Plaats je in het centrum van je innerlijke landschap en je zult zien dat dit centrum zich in alle richtingen vermenigvuldigt.

Omringd door een driehoekige muur van spiegels, weerspiegelt jouw landschap zich oneindig in een oneindige reeks van schakeringen. En daar verandert en hervormt zich elke beweging keer op keer, in overeenstemming met hoe je je blik richt op het pad van beelden dat je hebt gekozen. Je kunt er toe komen vóór je uit je eigen rug te zien en als je een hand naar rechts beweegt zal deze links reageren.

Wanneer je naar iets streeft in de spiegel van de toekomst, zul je zien dat je streven in de spiegel van het heden of van het verleden in tegengestelde richting loopt.

Ruiter, voortrijdend in het zadel van de tijd, wat is jouw lichaam anders dan de tijd zelf?

VII. PIJN, LIJDEN EN ZIN VAN HET LEVEN

Honger, dorst, ziekte en iedere vorm van lichamelijk letsel zijn vormen van pijn. Angst, frustratie, wanhoop en iedere geestelijke wond behoren tot het lijden. De lichamelijke pijn zal zich terugtrekken naarmate de maatschappij en de wetenschap vooruitgang boeken. Het geestelijke lijden zal terugwijken naarmate het geloof in het leven groeit, d.w.z.: naarmate het leven aan betekenis wint.

Als jij je toevallig ziet als een vluchtige meteoriet, die zijn glans heeft verloren op het moment dat hij deze aarde raakte, dan zul je pijn en lijden aanvaarden als de natuurlijke geaardheid van de dingen. Als je gelooft dat je in de wereld werd geworpen om de missie, van haar te vermenselijken, te vervullen, zul je al diegenen dankbaar zijn, die jou zijn voorgegaan en die moeizaam gebouwd hebben aan jouw trede op de ladder, zodat jij de klim voort kunt zetten.

Noemer van duizend namen, schepper van betekenis, transformator van de wereld..., je ouders en de ouders van jouw ouders duren voort in jou. Je bent geen meteoriet die valt, maar een schitterende pijl, die vliegt naar het heelal. Jij bent de zin van de wereld en wanneer je jouw zin verheldert, verlicht je de aarde. Wanneer je jouw zin verliest, zal de aarde verduisteren en opent zich de afgrond.

Ik zal je zeggen wat de zin van je leven hier is: de aarde vermenselijken. Wat betekent de aarde vermenselijken? Het betekent pijn en lijden overwinnen, leren zonder grenzen, het betekent houden van de werkelijkheid die je opbouwt.

Ik kan niet van je verlangen dat je nog verder gaat, maar het zal ook niet kwetsend zijn dat ik bevestig: "Hou van de werkelijkheid die je opbouwt en zelfs de dood zal je opwaartse vlucht niet tegenhouden!"

Je zult je missie niet vervullen als je niet al je krachten inzet voor het overwinnen van pijn en leed in degenen die jou omringen. En als je het voor elkaar krijgt dat zij op hun beurt de taak, de wereld te vermenselijken, op zich nemen, zul je hun lot openen naar een nieuw leven.

VIII. DE RUITER EN ZIJN SCHADUW

Toen de opgaande zon de weg rood kleurde, werd het silhouet tussen de stenen en het schaarse struikgewas langer. En de ruiter vertraagde zijn pas, totdat hij heel dicht bij een zojuist aangestoken vuur inhiel. En een oude man die met zijn handen de vlammen streekte, groette de ruiter. Deze steeg af en zij spraken met elkaar. Daarna vervolgde de ruiter zijn weg.

Toen de schaduw onder de hoeven van het paard viel, hield de ruiter een ogenblik in en wisselde woorden met een man die hem aanhield aan de kant van de weg.

Toen de schaduw achter de rug van de ruiter langer werd, vertraagde deze zijn pas niet. En een jonge man die hem wilde tegenhouden, kon nog net roepen: "Je gaat in de tegenovergestelde richting!"

Maar de nacht dwong de ruiter af te stijgen en deze zag alleen de schaduw in zijn ziel. Toen zei hij zuchtend tegen zichzelf en tegen de sterren:

"In eenzelfde dag sprak een oude man tot me over eenzaamheid, ziekte en dood; sprak een man tot me over het wezen der dingen en de werkelijkheden van het leven. Tenslotte wenste een jonge man, die niet eens met mij sprak, me al roepend af te brengen van mijn gang in een voor hem onbekende richting. De oude man was bang zijn dingen en zijn leven te verliezen; de man vreesde dat hij niet dat zou kunnen bereiken, waarvan hij geloofde dat het zijn dingen en zijn leven waren; en de jonge man vreesde niet te kunnen ontsnappen aan zijn dingen en zijn leven. Wat een merkwaardige ontmoetingen, waarin de oude man lijdt door de korte toekomst die hem nog rest en zijn toevlucht zoekt in zijn lange verleden. De man lijdt door zijn huidige situatie, bescherming zoekend in wat gebeurde of nog zal gebeuren, afhankelijk van of hij zich naar voren of naar achteren richt. En de jonge man lijdt omdat een kort verleden in zijn hielen bijt en zijn vlucht naar de lange toekomst aandrijft.

Toch herken ik in het gezicht van deze drie mijn eigen gezicht en het vermoeden komt in me op dat elk mens, welke leeftijd hij ook heeft, deze tijden kan doorlopen en er spookbeelden in kan zien die niet bestaan. Of bestaat vandaag die belediging uit mijn jeugd? Of bestaat vandaag mijn hoge ouderdom? Of nestelt zich mijn dood, vandaag in deze duisternis?

Elk lijden slipt naar binnen door de herinnering, door de verbeelding of door datgene wat men waarneemt. Maar dankzij die drie wegen bestaat en het denken en het gevoel en het menselijk handelen. Dus moet het wel zo zijn dat als die wegen noodzakelijk zijn, ze ook kanalen van destructie zijn als het leed hen besmet.

Maar, zal niet het lijden de waarschuwing zijn, die het leven ons geeft wanneer haar loop wordt omgekeerd? Het leven kan omgekeerd worden door iets (voor mij onbekend) wat men ermee doet. Zo hebben die oude man, die man en die jonge man dus iets gedaan met hun levens waardoor die in omgekeerde richting gaan.

Toen viel de ruiter, die in de duisternis van de nacht zijn overdenkingen had gedaan, in slaap. En terwijl hij sliep droomde hij en in zijn droom werd het landschap met licht overgoten. Daar stond hij in het centrum van een driehoekige ruimte, waarvan de wanden uit spiegels bestonden. De spiegels kaatsten zijn beeltenis in veelvoud terug. Als hij de ene richting koos, zag hij zichzelf als grijsaard; als hij een andere richting nam, was zijn gezicht dat van een man, of tenslotte, dat van een jongen...

Maar in zijn eigen centrum voelde hij zich als een kind. Toen gebeurde het dat alles donker begon te worden en toen hij niets anders kon herkennen dan een zware duisternis, ontwaakte hij.

Hij opende zijn ogen en zag het licht van de zon. Daarna besteeg hij zijn rijdier en toen hij zag dat de schaduw langer werd, zei hij tot zichzelf: "Het is de tegenstrijd, die het leven omkeert en leed voortbrengt... De zon keert zich opdat de dag nacht wordt, maar de dag zal zijn overeenkomstig wat ik ermee doe."

IX. TEGENSTRIJD EN EENHEID

Tegenstrijd keert het leven om. Het omkeren van die groeiende stroom van het leven is wat men ervaart als lijden. Daarom is lijden het waarschuwingssignaal dat wijst op de noodzaak, de richting van de tegengestelde krachten te veranderen.

Hij die op zijn weg tegengehouden wordt door herhaalde frustratie, wordt slechts in schijn tegengehouden(want in feite gaat hij achteruit). En telkens weer vergrendelen de mislukkingen uit het verleden zijn toekomst. Wie zich gefrustreerd voelt, ziet de toekomst als herhaling van zijn verleden, terwijl hij tegelijkertijd de dringende behoefte voelt zich er van los te maken.

Wat zal iemand, die in de greep van wrok de toekomst aanvalt, al niet doen om door listige revanche zijn verleden te wreken?

En in de frustratie én in de wrok doet men de toekomst geweld aan, opdat haar rug zich kromt in een leedvolle terugtocht.

Soms hebben de wijzen de liefde aanbevolen als beschermend schild tegen leedvoortbrengende aanvallen... Maar betekent voor jou het woord "liefde", dit misleidende woord, vergelding van het verleden of een oorspronkelijk zuiver en onbekend avontuur dat gericht is op de toekomst?

Net zoals ik het plechtige op groteske wijze het belachelijke heb zien bedekken, net zoals ik de holle ernst de bekoring der begaafdheid in rouw heb zien dompelen, heb ik in vele liefdes de wraakzuchtige zelfbevestiging herkend.

Wat is het beeld dat jij hebt van de wijzen? Is het niet zo dat jij ze ziet als plechtige wezens met bedachtzame gebaren..., als diegenen die enorm geleden hebben en je in overeenstemming met die verdienste vanuit de hoogten uitnodigen met zachte zinnen, waarin het woord "liefde" wordt herhaald?

Ik heb in elke waarachtig wijze persoon een kind gezien, dat ronddraaft in de wereld van de ideeën en de dingen, dat edelmoedige en glitterende zeepbellen maakt die het zelf uiteen doet spatten. In de fonkelende ogen van elke waarachtig wijze persoon heb ik "de lichte voeten van de vreugde naar de toekomst zien dansen". En zeer zelden heb ik het woord "liefde" uit zijn mond horen komen..., want een waarachtig wijs iemand zweert nooit ongegrond.

Geloof niet dat je je leedvolle verleden kunt zuiveren door wraakneming, evenmin door de "liefde" te gebruiken als machtig woord, of als middel voor een nieuw bedrog.

Je zult pas waarachtig liefhebben, wanneer je opbouwt met de blik in de toekomst gericht. En als je je een grote liefde herinnert, dan dien je die alleen te vergezellen met zachte en stille weemoed, terwijl je je dankbaar voelt voor hetgeen je geleerd hebt tot op de dag van vandaag.

Zo zul je je vroegere lijden niet doorbreken door de toekomst te verdraaien of te degraderen. Dit zul je doen door de richting van de krachten, die in jou tegenstrijd voort brengen, te veranderen.

Ik geloof dat je onderscheid zult weten te maken tussen dat wat moeilijkheid is (wat welkom is, daar je er overheen kunt springen) en dat wat tegenstrijd is (eenzaam labyrint zonder uitweg).

Elke tegenstrijdige handeling die je, door welke omstandigheid dan ook, in je leven hebt verricht, heeft een onmiskenbare smaak van innerlijk geweld en verraad aan jezelf. En niet zal van belang zijn om welke redenen je je in die situatie bevond, maar hoe jij op dat precieze moment je werkelijkheid, jouw landschap, organiseerde. Iets brak en wijzigde jouw koers. Dat maakte je bevattelijk voor een nieuwe breuk. Zo is het dat elke tegenstrijdige handeling je oriënteert naar de herhaling ervan, net zoals elke handeling van eenheid verderop eveneens naar boven nijgt te komen.

In de dagelijkse handelingen worden moeilijkheden overwonnen, worden kleine doelen bereikt, of worden kleine mislukkingen geogst. Het zijn handelingen die voldoening geven of ontstemming teweeg brengen, maar die het dagelijkse leven vergezellen als de steigers van een groot bouwwerk. Ze zijn niet de constructie, maar ze zijn nodig, opdat het bouwwerk kan ontstaan. Deze steigers kunnen uit een of ander materiaal bestaan; dat zal niet belangrijk zijn, zolang ze maar geschikt zijn voor hun doel.

Wat het bouwwerk op zich betreft, zul je daar waar je gebrekkig materiaal gebruikt het defect vermenigvuldigen, en waar je solide materiaal gebruikt zul je de stevigheid projecteren.

De tegenstrijdige of eenmakende handelingen vormen de essentiële constructie van je leven. Op het moment waarop je je tegenover die handelingen bevindt, mag je geen vergissing maken, want als je je vergist, zul je je toekomst in gevaar brengen en zul je de stroom van je leven omkeren... Hoe zul je dan uit het lijden komen?

Maar het gebeurt dat op deze momenten je tegenstrijdige handelingen reeds talrijk zijn. Als alles vanaf het fundament vervalst is, wat kan er dan nog gedaan worden? Moet je soms je hele leven afbreken om opnieuw te beginnen? Sta me toe je te zeggen dat ik niet geloof dat je hele constructie vals is. Geef dus die drastische gedachten op, waarmee je je alleen maar grotere narigheden op de hals haalt dan waar je nu onder lijdt.

Een nieuw leven baseert zich niet op de vernietiging van de vroegere "zonden", maar wel op de herkenning ervan; zodat voortaan het nadeel van zulke vergissingen duidelijk blijkt.

Een leven begint wanneer de eenmakende handelingen zich beginnen te vermenigvuldigen, zodat hun uitmuntendheid de vroegere krachtsverhouding gaat compenseren (totdat uiteindelijk de balans doorslaat ten gunste van de positieve krachten).

Hierin dien je heel duidelijk te zijn: jij bent niet in oorlog met jezelf. Je zult beginnen met jezelf te behandelen als een vriend, waarmee je je moet verzoenen, omdat het leven zelf en de onwetendheid je van hem hebben verwijderd.

Je zult een eerste besluit moeten nemen om je te verzoenen, door je vroegere tegenstrijdigheden te begrijpen. Daarna een nieuw besluit om je tegenstrijdigheden te willen overwinnen. Tenslotte, het besluit je leven op te bouwen met handelingen van eenheid, daarbij de materialen verwerpend die je zoveel nadeel hebben berokkend.

Het is inderdaad nuttig dat je in je verleden en je huidige situatie de tegenstrijdige handelingen opheldert waarin je werkelijk gevangen zit. Om die te herkennen zul je je baseren op de leedgevoelens die gepaard gaan met innerlijk geweld en het gevoel van verraad aan jezelf. Zij bezitten duidelijk herkenbare tekens.

Ik ben niet aan het zeggen dat je je moet kwellen met het eindeloos opsommen van handelingen uit je verleden en je huidige situatie. Ik beveel je eenvoudigweg aan, dat je alles wat jou koers een ongelukkige wending gaf en wat jou met sterke banden gevangen houdt, in overweging neemt. Bedrieg jezelf niet opnieuw door te zeggen dat dit "overwonnen problemen" zijn. Al datgene wat men niet in evenwicht heeft gebracht door een nieuwe kracht, die de invloed ervan compenseert en overtreft, is niet overwonnen, noch op de juiste wijze begrepen.

Al deze suggesties zullen waarde hebben, als je bereid bent een nieuw landschap te scheppen in je innerlijke wereld. Maar je zult niets voor jezelf kunnen doen, als je alleen aan jezelf denkt. Als je vooruit wenst te gaan zul je op een dag moeten toegeven dat het je missie is de wereld om je heen te vermenselijken.

Als je een nieuw leven wenst op te bouwen, dat vrij is van tegenstrijdigheden en het lijden in toenemende mate overwint, zul je rekening moeten houden met twee valse argumenten: het eerst biedt zich aan als de behoefte om de intieme problemen op te lossen, alvorens enige constructieve handeling in de wereld te verrichten. Het tweede komt naar voren als een totale zelfverloochening, als een uitgesproken "verbintenis met de wereld". 26. Als jij wenst te groeien, zul je degenen om je heen helpen groeien. En dat wat ik hier bevestig, of je het nu met me eens bent of niet, laat geen andere uitweg toe.

X. DE GELDIGE HANDELING

Iedere kering in de groeiende stroom van het leven wordt als leed ervaren. Daarom is niet alleen de tegenstrijd de bron van geestelijk letsel. Maar terwijl talrijke vormen van leed overwonnen kunnen worden door de druk der omstandigheden, blijft tegenstrijd haar duister schaduwnet weven.

Wie heeft er geen verlies van gevoelens, beelden en objecten ondergaan? Wie heeft er geen angst gekend, wie heeft niet gewanhoopt, wie heeft geen medelijden gehad en wie heeft zich niet eens in een hevige rebellie afgezet tegen de mensen, de natuur of een noodlottige, ongewenste afloop van omstandigheden? Toch verdween, met het aanbreken van de dag, waar men in het donker bang voor was, en veel van wat verloren ging, werd vergeten. Maar dat intieme verraad aan zichzelf duurt voort in het verleden en vergiftigt de toekomst.

Het belangrijkste van het menselijke leven wordt opgebouwd met materialen van eenheid of tegenstrijd. En het is dat diep gewortelde geheugen dat het bestaan voortdurend, voorbij iedere ogenschijnlijke limiet, projecteert of het precies op de drempel doet ontbinden. Dat ieder mens zich op het moment van zijn laatste terugblik zijn innerlijke eenheid moge herinneren!

En wat is de smaak van de eenheidshandeling? Om deze te herkennen zul je je baseren op de diepe vrede die, vergezeld van een zachte vreugde, je met jezelf in harmonie brengt. Deze handeling wordt gekenmerkt door de meest integere waarheid, omdat hierin de gedachte, het gevoel en de handeling in de wereld in nauw verbonden vriendschap verenigd worden. Onmiskenbare geldige handeling die, zou men duizend levens leven, zich duizend keer weer zou bevestigen.

Ieder verschijnsel dat het leed in anderen doet afnemen, wordt door degene die het voortbrengt, ervaren als geldige handeling, als eenheidsdaad.

Het doen beweegt zich tussen twee tendensen: de afgrond die groeit met de tegenstrijd en, daarboven, de hoge vlucht die ons in staat stelt de afgrond te overwinnen met de geldige handeling.

En het levenskoord wordt gestemd naargelang men het lossen of vaster spant, totdat de toon bereikt wordt waarnaar men streeft. Er moet een toon zijn en een regeling en een speciale manier van te werk gaan, zodat de vibratie in beweging wordt gezet en daarna op de juiste manier veelvuldig resoneert.

De moraal der volken stamelde met de mens, naarmate hij zich in het landschap oprichtte. En de moraal kenmerkte het "ja" en het "nee" van de handeling, waarbij zij het "goede" bekrachtigde en het "kwade" vervolgde. Maar zal het goede het goede blijven zijn in dit zo veranderde landschap? Als een onveranderlijke God dit zo bevestigt, dan zij het zo! Maar als God voor zo velen verdwenen is, wie zal er dan oordelen? Want de wet verandert met de mening der tijden.

Dit is het punt: zullen deze principes van de geldige handeling, die ieder mens in staat stellen in innerlijke eenheid te leven, vastgelegde beelden zijn waaraan men zal moeten gehoorzamen, of zullen ze overeenkomen met dat wat men ervaart wanneer men ze verwerpt of ze volbrengt?

Wij zullen hier niet de aard van de principes van de geldige handeling bespreken. Wel zullen we rekening houden met de noodzaak van hun bestaan.

XI. PROJEKTIE VAN HET INNERLIJK LANDSCHAP

We hebben gesproken over het landschap, het lijden, de tegenstrijd en over die handelingen die de stroom van het leven eenheid geven. Men zou kunnen geloven dat dit alles opgesloten blijft in het innerlijk van ieder mens of als individuele handeling naar buiten toe geuit wordt zonder verdere gevolgen. Welnu, het tegendeel is het geval.

Iedere tegenstrijd keert het leven in tegengestelde richting en belast zowel de toekomst van degene die er onder lijdt als de toekomst van hen die in contact staan met die bringer van ongeluk. Iedere persoonlijke tegenstrijd besmet het omringende menselijke landschap als een onzichtbare ziekte, die alleen in de uitwerking ervan te herkennen is.

In vroegere tijdperken gaf men demonen en tovenaars de schuld van iedere plaag waardoor hele gebieden geteisterd werden. Maar mettertijd heeft de vooruitgang van de wetenschap meer gedaan voor de aanklagers en beschuldigen dan duizend jaar van onverantwoordelijk geschreeuw. Aan welke zijde zou jouw mening zich geschaard hebben? Zowel aan de kant van de reine zielen als aan de kant van de verdoemden zou je je alleen nog maar meer in je domheid verstikt hebben.

Zelfs vandaag verleng je nog de lange keten van het bijgeloof, wanneer je zoekt naar de schuldigen van jouw ongeluk. Denk daarom goed na alvorens je met je vinger wijst, omdat misschien het toeval, of in andere gevallen de projectie van je tegenstrijdigheden, de verdrietige afloop van omstandigheden te weeg heeft gebracht.

Dat jouw kinderen zich in een richting oriënteren die tegenovergesteld is aan jouw plannen, heeft meer met jou te maken dan met je buurman en al helemaal meer met jou dan met een aardbeving die zich voordoet in een ander gedeelte van de wereld.

Dus wanneer jouw invloed zich uitstrekt over een geheel volk, schenk dan grote aandacht aan het overwinnen van je tegenstrijd, zodat je er niet de lucht mee vergiftigt die alle anderen inademen. Je zult verantwoordelijk zijn voor jezelf en voor hen die je om je heen verzamelt.

Als, dit alles in overweging nemende, je missie bestaat uit het vermenschlijken van de aarde, sterk dan je handen van nobele landbewerker.

XII. COMPENSATIE, WEERSPIEGELING EN TOEKOMST

Is het leven wellicht alleen actie en reactie? De honger droomt van verzadiging, de gevangene van vrijheid, de pijn zoekt het genot en het genot wordt afkerig van zichzelf.

Als het leven slechts het najagen van zekerheid is voor degene die de toekomst vreest; zelfbevestiging voor degene zonder richting; zucht naar wraak voor vroegere frustratie...; welke vrijheid, verantwoordelijkheid en verplichting zal dan hooggehouden kunnen worden als onoverwinnelijk vaandel?

En als het leven slechts de spiegel is die een landschap reflecteert, hoe zal het dan ooit dat kunnen veranderen wat het weerspiegelt?

Tussen het koude mechanisme van pendula of het spookachtige optisch effect van alleen maar spiegels, wat bevestig jij, dat bevestig zonder te ontkennen? Wat bevestig jij zonder terughouding of rekenkundige herhaling?

Als je dat bevestig wat zichzelf zoekt, dat waarvan het de aard is zich te transformeren, wat zich niet verzadigt en wat door de essentie ervan openstaat naar de toekomst, dan houd je van de werkelijkheid die je opbouwt. En dat is dan je leven: de werkelijkheid die je opbouwt.

En er zal actie en reactie, en ook weerspiegeling en toeval zijn, maar als je de toekomst geopend hebt, zal niets je kunnen tegenhouden.

Dat het leven door je mond moge spreken en zeggen: "Er bestaat niets dat me kan tegenhouden!"

Nutteloze en boosaardige voorspelling die de ondergang van de wereld aankondigt! Ik bevestig dat de mens niet alleen zal blijven voortleven, maar dat hij onbegrensd zal groeien. En ook zeg ik dat degenen die het leven verloochenen iedere hoop -het kloppend hart van de menselijke daad willen stelen.

Moge je toekomstige vreugde je in de donkerste ogenblikken aan deze zin herinneren: "Het leven zoekt groei, niet de compensatie van het niets!"

XIII. DE VOORLOPIGE BETEKENISSEN

Wanneer ik, in beweging gezet door het slingermechanisme van de compensatie, naar betekenissen zoek die mijn bestaan rechtvaardigen, dan richt ik me op dat wat ik nodig heb of

geloof nodig te hebben. Maar of ik dat nu wel of niet bereik, wat zal er dan gebeuren met mijn betekenis (als we onder betekenis het zich bewegen in een richting verstaan)?

Deze voorlopige betekenissen, die noodzakelijk zijn voor de ontwikkeling van de menselijke activiteit, vormen niet de grondslag van mijn bestaan. Als ik anderzijds bevestiging vind in een bepaalde situatie, wat zal er dan gebeuren wanneer het toeval die situatie in de war brengt?

Tenzij men het bestaan wenst te reduceren tot louter uitputting of frustratie, zal het nodig zijn een betekenis te ontdekken, die zelfs de dood (als dat het geval zou zijn) niet teniet kan doen of verijdelen.

Je zult het bestaan niet kunnen rechtvaardigen als je aan het einde ervan de onzinnigheid van de dood plaatst. Tot nu toe zijn we strijdmakkers geweest. Noch jij noch ik hebben ons willen buigen voor welke god dan ook. Zó zou ik me je graag altijd willen herinneren. Waarom laat je me dan in de steek wanneer ik ongehoorzaam ga zijn aan de onverbiddelijke dood? Hoe zit het ermee als we gezegd hebben: "Zelfs de goden staan niet boven het leven!" En nu kniel je voor de verloochening van het leven? Doe wat je wilt, maar ik zal het hoofd voor geen enkel idool buigen, ook al zou het bestaan ervan door het geloof in het vernuft "gerechtvaardigd" worden.

Als het verstand het leven moet dienen, moge het dan dienen om ons boven de dood uit te doen springen. Moge het verstand dan een betekenis ontwikkelen die vrij is van welke frustratie, welk toeval en welke uitputting dan ook.

Niet degene die uit angst een transcendentie projecteert, maar degene die zich in rebellie verheft tegen het noodlot van de dood, zal ik aan mijn zijde aanvaarden.

Daarom houd ik van de heiligen die niet vrezen maar werkelijk liefhebben en houd ik van hen die met hun wetenschap en hun verstand dagelijks pijn en leed overwinnen. En eigenlijk zie ik geen verschil tussen de heilige en degene die het leven met zijn wetenschap bevordert. Wat zijn betere voorbeelden, verhevener gidsen dan deze gidsen?

Een betekenis die verder wenst te gaan dan het voorlopige zal niet de dood als het einde van het leven toelaten, maar zal de transcendentie bevestigen als hoogste vorm van ongehoorzaamheid aan de schijnbare Voorbestemming. En degene die bevestigt dat zijn handelingen een reeks gebeurtenissen ontketenen die zich voortzetten in anderen, houdt in zijn handen een deel van de draad van de eeuwigheid vast.

XIV. HET GELOOF

Altijd als ik het woord "geloof" hoor, komt er argwaan in me op.

Telkens als iemand over het "geloof" spreekt, vraag ik me af waar dat wat men verkondigt, toe dient.

Ik heb het verschil gezien tussen naïef geloof (ook wel bekend als "goedgelovigheid"), en dat andere, gewelddadige en ongerechtvaardigde geloof, dat tot fanatisme leidt. Geen van beide zijn aanvaardbaar, want terwijl het ene de deur opent naar het ongeluk, legt het andere zijn koortsig landschap op.

Toch moet deze enorme kracht, die in staat is de beste zaak in beweging te zetten, iets belangrijks bevatten. Moge het geloof een overtuiging zijn, gefundeerd op het nut dat het heeft voor het leven!

Als iemand beweert, dat het geloof en de wetenschap tegengesteld zijn aan elkaar, zal ik antwoorden dat ik de wetenschap aanvaard voorzover die zich niet tegen het leven keert.

Niets verhindert het geloof en de wetenschap, als ze dezelfde richting hebben, om vooruitgang teweeg te brengen, waarbij het enthousiasme de voortdurende inspanning ondersteunt.

En moge degene die de mensheid wil dienen, helpen de zielen te verheffen en hen wijzen op de mogelijkheden van de toekomst. Is de nederlaag die de scepticus voorziet soms nuttig voor het leven? Zou de wetenschap zich staande hebben kunnen houden zonder het geloof?

Er is nog een ander soort geloof dat zich tegen het leven keert, namelijk het geloof dat bevestigt: "De wetenschap zal onze wereld vernietigen!" Hoeveel beter zal het zijn geloof te plaatsen in elke dag de wetenschap vermenselijken en zo te handelen dat de richting triomfeert waar zij sinds haar ontstaan mee begiftigd was!

Als een geloof de toekomst opent en een zin geeft aan het leven door het te oriënteren vanuit het leed en de tegenstrijd naar elke waardevolle handeling, dan is het nut ervan duidelijk.

Dit geloof, net als het geloof in onszelf, in de anderen en in de wereld om ons heen, is nuttig voor het leven.

Door te zeggen: "Het geloof is nuttig", zul je zeker meer dan één bijzonder gevoelig oor bezeren, maar daar moet je je niet bezorgd om maken, daar die musicus (als hij zichzelf een beetje onderzoekt) herkennen zal, hoe nuttig het geloof ook voor hem is, zelfs al komt het van een ander instrument dan jij bespeelt.

Als jij geloof in jezelf en in het beste van de mensen om je heen, geloof in onze wereld en in het leven dat altijd openstaat naar de toekomst verwerft, zal elk probleem dat je tot nu toe onoverwinnelijk leek, kleiner worden.

XV. GEVEN EN ONTVANGEN

Laten we bekijken welke relatie je tot stand brengt met je uiterlijk landschap. Misschien beschouw je de voorwerpen, de personen, de waarden en gevoelens als dingen voor jou uitgestald, opdat je eruit kiest en ze verslindt overeenkomstig jouw bijzondere lusten. Hoogstwaarschijnlijk geeft die op jezelf gerichte visie van de wereld je tegenstrijd aan, vanaf de gedachte tot aan de spieren.

Als dat het geval is, zul je zeker alles wat betrekking heeft op jou een hoge waardering geven: zowel je genoegens als je leed. Je zult niet makkelijk je intieme problemen wensen te overwinnen, omdat je er een kleuring in herkent die, boven alles, de jouwe is. Van de gedachte tot aan de spieren is alles door opvoeding erop gericht om zich samen te trekken, niet om los te laten. En daardoor komt het dat, zelfs wanneer je met grootmoedigheid te werk gaat, de berekening je onbaatzuchtigheid motiveert.

Alles gaat naar binnen, niets gaat naar buiten. Dus wordt alles vergiftigd, van je gedachten tot aan je spieren.

En zo vergiftig je je hele omgeving. Hoe zou je hen dan hun "ondankbaarheid" tegenover jou kunnen verwijten?

Als we spreken van het "geven" en van de "hulp" , zul jij denken aan wat anderen jou kunnen geven of hoe ze jou moeten helpen. Maar de beste hulp die men jou zou kunnen geven, bestaat uit het je leren je verkramping te ontspannen.

Ik zeg je evenwel dat je egoïsme geen zonde is, maar je fundamentele berekeningsfout, omdat je op naïeve wijze gelooft hebt, dat ontvangen meer is dan geven.

Herinner je de beste momenten van je leven en je zult begrijpen, dat ze altijd in verband stonden met een onzelfzuchtig geven. Deze overdenking alleen al zou voldoende moeten zijn om de richting van je bestaan te veranderen... Toch zal het niet voldoende zijn.

Het is te hopen dat ik voor iemand anders spreek, niet voor jou, daar je zeker zinnen als "de aarde vermenselijken", "de toekomst openen", "leed overwinnen in de wereld om je heen" en nog vele andere meer, die het vermogen om te geven als basis hebben, begrepen zult hebben.

"Houden van de werkelijkheid die men opbouwt" is niet de oplossing van de eigen problemen als sleutel van de wereld stellen.

Laten we dit afsluiten: wens je je diepe tegenstrijd te overwinnen? Volbreng dan geldige handelingen. Als je handelingen geldig zijn, zal dat zijn, omdat je bezig bent degenen om je heen te helpen.

XVI. DE LEVENSMODELLEN

In je innerlijk landschap bestaat een ideale vrouw of een ideale man (al naar gelang het geval), die je zoekt in het uiterlijk landschap door middel van vele relaties, zonder die ooit te kunnen vinden. Afgezien van de korte periode waarin de volmaakte liefde je met haar vonk verblindt, komen die vuurstenen niet in een precies punt samen.

Elkeen lanceert op zijn manier zijn leven naar het uiterlijk landschap, waarbij hij probeert zijn verborgen modellen volledig te maken.

Maar het uiterlijk landschap legt gaandeweg eigen wetten op, en wanneer er een tijd verstreken is, wordt de meest geliefde dagdroom een beeld waar men nu schaamte voor voelt, of op zijn minst een vage herinnering. Toch bestaan er diepgegronde modellen, die slapen in het innerlijk van de mens, wachtend op hun juiste moment. Die modellen zijn de vertaling van de impulsen die het eigen lichaam levert aan de voorstellingsruimte.

We zullen nu noch de oorsprong, noch de samenstelling van zulke modellen bespreken; evenmin zullen we het hebben over de complexiteit van de wereld waarin ze zich bevinden. We zullen eenvoudigweg notitie moeten nemen van hun bestaan, daarbij naar voren halend dat hun functie bestaat uit het compenseren van behoeften en aspiraties die, op hun beurt, de activiteit naar het uiterlijk landschap motiveren.

De culturen en de volken geven altijd hun unieke antwoord op het uiterlijk landschap, getint door innerlijke modellen die het eigen lichaam en de geschiedenis gaandeweg bepaald hebben.

Wijs is degene die zijn diep gegronde modellen kent, en nog wijzer is degene die ze ten dienste van de beste zaak weet te stellen.

XVII. DE INNERLIJKE GIDS

Wie bewonder je zozeer dat je hem zou hebben willen zijn?

Ik zal het wat zachter stellen: wie is voor jou een dusdanig voorbeeld, dat je je enkele van zijn bijzondere deugden eigen zou willen maken?

Heb je misschien wel eens in een treurig of verward moment een beroep gedaan op de herinnering van iemand die, of hij nu werkelijk bestond of niet, naar voren kwam als een versterkend beeld?

Ik heb het over bijzondere modellen, die we innerlijke "gidsen" kunnen noemen, die soms overeenkomen met bestaande personen.

Die modellen, die je als kind al wilde volgen, hebben alleen in de buitenste laag van je dagelijkse gevoelswereld veranderingen ondergaan.

Ik heb gezien hoe de kinderen spelen en praten met hun denkbeeldige kameraadjes en hun gidsen. Ook heb ik gezien dat mensen (van verschillende leeftijden) zich in oprecht bezielde gebed met hun gidsen in verbinding stelden.

Hoe krachtiger hun aanroep was, van des te verder kwamen deze gidsen, die het beste teken met zich mee brachten. Daardoor kwam ik te weten dat de diepste gidsen de machtigste zijn. Toch kan alléén een grote noodzaak hen uit hun duizendjarige sluimer (vergetelheid) wekken.

Een dergelijk model "bezit" drie belangrijke eigenschappen: kracht, wijsheid en goedheid.

Als je meer over jezelf wilt weten, ga dan na welke eigenschappen die mannen en vrouwen hebben die je bewondert. En bemerk dat de kwaliteiten die je het meest in hen waardeert werkzaam zijn bij de vorming van je innerlijke gidsen. Neem in overweging dat, ook al is je eerste referentie mettertijd verdwenen, er in je innerlijk een "stempel" zal achterblijven die door zal gaan je te motiveren naar het uiterlijk landschap.

En als je wilt weten hoe de culturen zich wederzijds doordringen, bestudeer dan bovendien hoe de voorwerpen geproduceerd worden, hoe de modellen verspreid worden.

Het is dus belangrijk dat je je aandacht richt op de beste kwaliteiten van de andere personen, want je zult naar de wereld impulseren wat je uiteindelijk in jezelf gevormd hebt.

XVIII. DE VERANDERING

Laten we kort terugblikken.

We gaan ervan uit dat de band tussen mens en wereld en hun wederkerige invloed totaal zijn. We zeiden dat zijn handelen zich in het uiterlijk landschap manifesteert in overeenstemming met hoe zich zijn innerlijk landschap aan het vormen is. Dat handelen is gevarieerd, maar wat een leven bepaalt is haar tegenstrijdige of eenmakende activiteit. Anderzijds doet de tegenstrijd het leven keren en brengt leed voort, waarmee de wereld wordt besmet. De handelingen van eenheid openen de toekomst, terwijl zij het leed in de mens zelf en in de wereld doen terugwijken. "De aarde vermenselijken" is hetzelfde als "geven" in eenmakende handelingen. Ieder doel dat eindigt in het ontvangen kan slechts een voorlopige betekenis hebben. Een dergelijke doelstelling leidt onherroepelijk tot tegenstrijd.

Er bestaat een grote energie die in beweging gezet kan worden ten dienste van het leven: dat is het geloof. In het innerlijk landschap zijn ook nog andere krachten werkzaam die de activiteit naar het uiterlijk landschap motiveren: dat zijn de "modellen".

Uiteindelijk is dit de vraag: Wens je de afgrond te overwinnen?

Misschien wens je dat wel. Maar hoe zul je een nieuwe richting in kunnen slaan, als de lawine al is losgebrosen en alles op haar pad met zich meesleurt?

Wat je beslissing ook moge zijn, rest nog te weten over welke middelen en energie je zult beschikken om de verandering uit te kunnen voeren.

Ook al is je keuze zeer de jouwe, zou ik je er toch op willen wijzen dat de richting van je leven veranderen niet iets is wat je kunt verwezenlijken met middelen van innerlijk werk alleen, maar door besluitvaardig te handelen in de wereld. Door houdingen te veranderen.

Betrek ook je directe omgeving bij deze taak (die omgeving, die jou op beslissende wijze beïnvloedt en waarop jij, op jouw beurt, invloed hebt). En hoe zul je dit doen? Er is geen ander middel dan dit: het geloof doen ontwaken in de mogelijkheid het verstoorde leven te veranderen.

Dit is het punt waarin ik je achterlaat. Als je bereid bent je leven te veranderen, zul je de wereld transformeren en niet de afgrond, maar dat wat deze overwint, zal triomferen.

HET MENSELIJKE LANDSCHAP

I. DE LANDSCHAPPEN EN DE BLIK

Laten we het hebben over landschappen en de blik, en wat ergens anders gezegd werd nog eens terughalen: "Uiterlijk landschap is dat wat we waarnemen van de dingen; innerlijk landschap is dat wat we daarvan filteren met de zeef van onze innerlijke wereld. Deze landschappen zijn één en vormen onze ondeelbare visie van de werkelijkheid".

Reeds in de waargenomen externe objecten kan men een naïeve blik, "dat wat men ziet", verwarren met de realiteit zelf. Er zijn mensen die verder gaan dan dat en geloven dat zij zich de "werkelijkheid" precies zo herinneren als die was. En dan zijn er nog mensen die hun illusie, hun hallucinatie, of de beelden van hun dromen, verwarren met materiële objecten (die in werkelijkheid waargenomen en getransformeerd werden in verschillende bewustzijnstoestanden).

Dat er in de herinneringen en in de dromen dingen, die eerder werden waargenomen, vervormd opduiken, schijnt voor redelijke mensen geen moeilijkheden op te leveren. Maar het feit dat de waargenomen dingen altijd bedekt zijn met de veelkleurige mantel van andere gelijktijdige waarnemingen, en herinneringen die op dat moment actief zijn; dat waarnemen een algemene vorm is van tussen de dingen te zijn, een gevoelsmatige toon en een algemene staat van het eigen lichaam...; dat als idee, stuurt de eenvoud van de dagelijkse praktijk, van het doen met en tussen de dingen, in de war.

Het komt voor dat de naïeve blik de "uiterlijke" wereld opneemt met de eigen pijn of de eigen blijdschap. Ik kijk niet alleen met het oog maar ook met het hart, met de zachte herinnering, met de onheilspellende verdenking, met de kille berekening, met de heimelijke vergelijking. Ik kijk door middel van allegorieën, tekens en symbolen, die ik niet zie in het kijken, maar die op mij inwerken, net zoals ik het oog niet zie, noch de werking van het oog als ik kijk.

Op basis van de complexiteit van het waarnemen, prefereer ik, in plaats van het begrip ding, het begrip "landschap" te gebruiken als ik spreek over uiterlijke of innerlijke werkelijkheid. Daarmee houd ik voor begrepen dat ik het heb over kaders en structuren en niet over de geïsoleerde en abstracte individualiteit van een ding.

Ook vind ik het van belang te benadrukken dat die landschappen overeenkomen met handelingen van waarnemen, die ik "blikken" noem (waarbij ik, misschien onrechtmatig, vele gebieden binnenvaart die geen betrekking hebben op de optische waarneming).

Deze "blikken" zijn complexe en actieve handelingen, die "landschappen" organiseren, en geen simpele en passieve handelingen van ontvangst van externe informatie (gegevens die mijn externe zintuigen bereiken), of innerlijke informatie (sensaties van het eigen lichaam, herinneringen en waarneming). Overbodig te zeggen dat in deze wederkerige interconnecties van "blikken" en "landschappen", de verschillen tussen het innerlijke en het uiterlijke worden vastgesteld volgens richtingen van de intentionaliteit van het bewustzijn en niet is als de naïeve schema's die de studenten of scholieren wordt voorgelegd.

Als het voorgaande begrepen is, zal men, wanneer ik spreek van "menselijk landschap", begrijpen dat ik een soort uiterlijk landschap bedoel dat bestaat uit personen en ook uit menselijke daden en intenties die uitgedrukt zijn in dingen, zelfs wanneer de mens, als zodanig, zo af en toe niet aanwezig is.

Bovendien is het beter om onderscheid te maken tussen innerlijke wereld en "innerlijk landschap"; tussen natuur en "uiterlijk landschap"; tussen samenleving en "menselijk landschap", benadrukkend dat, wanneer we het over "landschap" hebben, we daarin altijd degene die kijkt betrekken, in tegenstelling tot de andere gevallen, waarin de innerlijke (of psychologische) wereld, natuur en samenleving, op 'n naïeve manier verschijnen alsof ze op zichzelf staan en uitgesloten zijn van welke interpretatie dan ook.

II. HET MENSELIJKE EN DE EXTERNE BLIK

De bevestiging die zegt: "de mens vormt zich in een omgeving" zegt ons niets substantieels; noch dat de mens zich "vormt"(?) dankzij die omgeving, (natuurlijk voor sommigen, sociaal voor anderen en beide voor weer anderen). Zo'n inconsistentie verergert zich, als men in dit verband "vormt" benadrukt, het begrip van de termen "mens" en "omgeving" voor aangenomen neemt, omdat verondersteld wordt dat "omgeving" dat is, wat de mens omringt, ofwel haar onderbrengt en dat "mens" datgene is wat zich binnen die "omgeving" bevindt of erin is ondergebracht. Dus zien we, als in het begin, inhoudsloze cirkels. Desondanks bespeuren we dat de twee gerelateerde uitdrukkingen op gescheiden bestaansvormen wijzen en dat de intentie bestaat om deze scheiding samen te brengen in een kunstmatige relatie, met het woord "vormt". Het woord "vormt" wordt in verband gebracht met genesis, d.w.z. met de verklaring van iets uit de oorsprong.

Het voorgaande zou van geen belang zijn als het ons niet gepresenteerd zou worden als een voorbeeld van verschillende beweringen, die gedurende millennia een beeld van de mens hebben bepaald. In dit beeld wordt de mens vanuit de dingen gezien en niet vanuit de blik die naar de dingen kijkt. Want wanneer men stelt "de mens is het sociale dier", of "de mens is gemaakt naar Gods gelijkenis", plaatst dat de samenleving of God als diegene die kijkt naar de mens, terwijl de samenleving of God, alleen bedacht, ontkend of geaccepteerd kan worden vanuit de menselijke blik.

En zo daalden in een wereld, waarin sinds de vroegste geschiedenis een onmenselijke blik algemeen goed werd, ook een gedrag en instituties neer, die het menselijke verstikten. Zo vroeg men zich, bij het observeren van de natuur, onder andere ook af, wat de natuur van de mens was en beantwoordde dit zodanig, alsof het een natuurlijk object was.

Zelfs de denkstromingen, die de mens voorstelden als onderhevig aan continue transformatie, werkten in een denkrichting die het menselijke plaatste vanuit de externe blik, vanuit verschillende standpunten van het historisch naturalisme.

Het is het onderliggende idee van "menselijke natuur" die met de externe blik op het menselijke overeenkomt. Maar, wetende dat de mens het historische wezen is wiens manier van sociale handelen zijn eigen natuur transformeert, komt het begrip van "menselijke natuur" naar voren als afhankelijk van het handelen en het "zijn", en daarmee is het onderworpen aan de transformaties en ontwikkelingen die dit "zijn" in beweging zetten. Op deze wijze breidt het lichaam, als prothese van de intentie, z'n mogelijkheden uit, waardoor hij de aarde vermenselijkt. En die aarde kan al niet meer gezien worden als simpelweg uiterlijkheid, maar als "landschap", natuurlijk of menselijk, dat onderworpen is aan huidige of mogelijke menselijke transformaties. Het is in dat doen, waarin de mens zichzelf transformeert.

III. HET MENSELIJKE LICHAAM ALS VOORWERP VAN DE INTENTIE

Het lichaam als natuurlijk voorwerp is gevoelig voor natuurlijke veranderingen en, vanzelfsprekend, vatbaar voor transformatie - niet alleen in zijn meer externe uitingen, maar ook in zijn intiem functioneren - dankzij de menselijke intentie. Zo bekeken verkrijgt het eigen lichaam als prothese van de intentie zijn grootste relevantie. Maar van de directe beheersing van het eigen lichaam (zonder tussenkomst), tot aan de aanpassing ervan aan andere noodzaken en plannen, doet zich een sociaal proces voor, dat niet afhangt van het geïsoleerde individu alleen, maar waarin anderen betrokken zijn.

De beschikking over mijn psycho-fysieke structuur komt tot stand dankzij de intentionaliteit, terwijl de uiterlijke dingen me voorkomen als vreemd aan mijn directe beheersing en slechts indirect bestuurbaar zijn (door actie van mijn lichaam). Maar het lichaam van de ander is een bijzonder soort voorwerp dat ik intuïtief aanvoel als eigendom van een vreemde intentie. En die vreemdheid plaatst mij "gezien van buitenaf", gezien vanuit de intentie van de ander. Daarom is de visie die ik heb van het vreemde een interpretatie, een "landschap" dat zich zal uitbreiden naar elk voorwerp dat het kenmerk van de menselijke intentie draagt, zelfs wanneer het werd geproduceerd of gemanipuleerd door iemand uit het heden of uit het verleden. In dit "menselijk landschap" kan ik de intentie van anderen ontkennen, door hen te beschouwen als prothese van mijn eigen lichaam, in welk geval ik hun subjectiviteit moet "draineren" tenminste in die gebieden van het denken, voelen of handelen die ik op directe wijze wens te beheersen. Deze verdinglijking leidt mij per consequentie tot verontmenselijking en zo rechtvaardig ik de situatie als zijnde het gevolg van een niet door mij gecontroleerde force majeure (de "passie", "God", de "zaak", de "natuurlijke ongelijkheid", het "lot", de "samenleving", enz).

IV. HERINNERING EN MENSELIJK LANDSCHAP

Ten opzichte van een onbekend landschap, doe ik een beroep op mijn herinnering en bespeur ik het nieuwe door "herkenning" van de afwezigheid ervan in mij. Zo vergaat het me ook met een menselijk landschap waarin taal, kledij en sociale gebruiken sterk contrasteren met het landschap waarin mijn herinneringen zich hebben gevormd. Maar in samenlevingen waarin de verandering langzaam is, neigt mijn vorige landschap zich op te dringen aan deze nieuwigheden die ik waarneem als "niet relevant".

En levend in samenlevingen met snelle veranderingen, gebeurt het dat ik neig tot het ontkennen van de waarde van de verandering of die te beschouwen als "afwijking", zonder te begrijpen dat het innerlijk verlies wat ik ervaar, het verlies van het sociale landschap is waarin mijn herinnering zich vormde.

Door het voorgaande begrijp ik dat een generatie, wanneer die aan de macht komt, uiterlijk de mythen en de theorieën, de lusten en de waarden van die landschappen neigt vorm te geven die vandaag niet meer bestaan, maar die nog leven en werkzaam zijn vanuit de sociale herinnering waarin dat menselijke geheel zich vormde. En dat landschap werd door de kinderen als menselijk landschap geïntegreerd en door hun ouders als "niet relevant" of "afwijking" werd gezien. En hoezeer de generaties ook onderling strijden, de generatie die aan de macht komt verandert onmiddellijk in een factor die het sociale proces tegenhoudt doordat ze haar vormingslandschap op legt aan een reeds veranderd menselijk landschap waar zij zelf aan bijgedragen heeft. Op deze wijze is in de transformatie, die door een nieuwe groep mensen geïnstalleerd wordt, de vertraging ingesloten die zij met zich meeslepen vanuit hun vormingstijdperk. En tegen die vertraging botst een nieuwe menselijke generatie die zich aan het vormen is.

Toen ik sprak over "macht" waartoe een nieuwe generatie zich toegang verschaft, ging ik er vanuit dat men begrijpt dat ik refereerde aan de verschillende uitingen daarvan: politiek, sociaal, cultureel enz.

V. DE AFSTAND DIE HET MENSELIJKE LANDSCHAP OPLEGT

Elke generatie heeft haar listen en zal niet twijfelen een beroep te doen op de meest geraffineerde middelen als ze daardoor haar macht vergroten kan. Niettemin brengt dit talloze moeilijkheden voort, omdat de transformatie die ze in beweging heeft gezet en die de samenleving naar de toekomst trekt, in haar dynamiek al in tegenstrijd is met het heden en met het innerlijke sociale landschap dat men in stand zou willen houden. Daarom zeg ik dat "elke generatie haar listen heeft", maar ook haar eigen valstrikken.

Vanuit welk menselijk landschap wordt de onverbloemde en ongerechtvaardigde begeerte tegemoet getreden? Ten eerste wordt een menselijk landschap waargenomen, dat anders is dan het herinnerde landschap. En bovendien, komt het tegemoet tredende menselijke landschap niet overeen met de gevoelsmatige toon, met het algemene gevoelsmatige klimaat van de herinnering van personen, gebouwen, straten, beroepen, instellingen. En die "verwijdering" of "vervreemding" toont duidelijk aan dat elk waargenomen landschap een realiteit is die over het algemeen anders is dan de herinnerde, zelfs wanneer het gaat om de dagelijkse of vertrouwde dingen. Zo is het dat de begeerten die gedurende lange tijd het bezit van een object (ding, persoon, situatie) als doel hadden, geen voldoening brachten wanneer zij in vervulling gingen. En dat is de afstand die de dynamiek van het menselijke landschap oplegt aan elke individueel of collectief in stand gehouden herinnering; in stand gehouden door één of door velen, of door een hele generatie, die omdat ze samen leeft in dezelfde sociale ruimte omgeven is door een gelijksoortige gevoelsmatige achtergrond...Hoe moeilijk is het om tot overeenstemming te komen m.b.t. een object, wanneer het in overweging genomen wordt door verschillende generaties of vertegenwoordigers van verschillende tijdperken die gelijktijdig bestaan in dezelfde ruimte! En wanneer de indruk gewekt wordt alsof we het hebben over vijanden, moet ik naar voren brengen dat deze diepe kloven zich reeds openen tussen diegenen met overeenkomstige interesses.

Nooit raakt men eenzelfde voorwerp op dezelfde manier aan, noch voelt men twee keer eenzelfde intentie. En dat wat ik geloof waar te nemen als intentie in anderen, is slechts een afstand die ik steeds weer op een andere manier interpreteer. Zo brengt het menselijke landschap, waar de intentie een duidelijk kenmerk van is, de vervreemding naar voren die door velen op bepaalde momenten herkend werd, waarbij men dacht dat het misschien het resultaat zou zijn van de objectieve condities van een niet-solidaire samenleving die het onteigende bewustzijn naar de ballingschap verwees. En doordat zij zich vergisten in hun interpretatie wat betreft de essentie van de menselijke intentie, gebeurde het dat er, in de door hen met inspanning opgebouwde samenleving, een generatiekloof opende en dat die samenleving van zichzelf vervreemde naarmate de versnelling van haar menselijke landschap toenam.

Andere samenlevingen, die zich volgens andere patronen ontplooiden, kregen een identieke impact te verduren, waarmee bewezen was dat de fundamentele problemen van de mens opgelost dienden te worden door de intentie te ontplooiën die het object overtreft als onderwerp te nemen en waarvan het sociale object alleen het omhulsel is. En op dezelfde manier zou alle natuur (het menselijke lichaam inclusief) begrepen dienen te worden als huis van de transformerende intentie.

De waarneming van het menselijke landschap is een vergelijking met mezelf en een gevoelsmatige verbintenis, iets wat me ontkent of me vooruit lanceert. En vanuit mijn "vandaag" word ik, terwijl ik herinneringen toevoeg, "aangezogen" door de op de toekomst gerichte intentie. Die toekomst die het heden conditioneert, dat beeld, dat verwarde of geliefde sentiment, dat gekozen of opgelegde gedrag, vormt ook mijn verleden, omdat het dat verandert wat ik denk dat mijn verleden is geweest.

VI DE OPVOEDING

De waarneming van het uiterlijk landschap en de haar werking op dat landschap, beïnvloeden het lichaam en bepalen een gevoelsmatige toon van in de wereld zijn. Vanzelfsprekend beïnvloeden zij ook de blik op de werkelijkheid zelf, zoals eerder al werd gezegd.

Daarom geloof ik dat opvoeden fundamenteel het bekwamen van de nieuwe generaties is in het oefenen van een niet naïeve visie van de werkelijkheid, zodat hun blik rekening houdt met de wereld, niet als een veronderstelde op zichzelf staande objectieve werkelijkheid, maar als het object van transformatie waarop de mens zijn daad toepast. Maar op dit moment refereer ik niet aan informatie over de wereld, maar aan de intellectuele oefening van een speciale onbevooroordeelde visie op de landschappen en over een aandachtige observatie van de eigen blik. Een elementaire opvoeding zou rekening moeten houden met de oefening van het coherent denken. In dit geval hebben we het niet over concrete kennis, maar over contact met de eigen registers van het denken.

Ten tweede, zou de opvoeding moeten aansporen tot gevoelsmatige waarneming en ontplooiing. Daarom zouden de oefening van beeldvorming enerzijds en van expressie anderzijds, zoals de ervaring in het beheersen van harmonie en ritme, in aanmerking genomen moeten worden, op het moment dat een volledige opvoeding gepland wordt. Het toegelichte heeft niet als doel handvaten te leveren om artistieke talenten te produceren maar de bedoeling is dat de individuen gevoelsmatig contact met zichzelf en anderen opnemen, zonder de belemmeringen van een opvoeding die zich baseert op verdeeldheid en verbod.

Ten derde zou rekening gehouden moeten worden met een praktijk die alle lichamelijke middelen op harmonische wijze inzet. En deze discipline lijkt meer op een artistiek uitgevoerde gymnastiek dan op sport, aangezien deze laatste niet op een volledige maar eenzijdige wijze ontwikkelt. Want het gaat er om contact op te nemen met het eigen lichaam en het ongedwongen te beheersen. Daarom zou de sport niet beschouwd moeten worden als een vormingsactiviteit, maar het is belangrijk de beoefening ervan met de toegelichte discipline als basis uit te voeren.

Tot hier heb ik gesproken over de opvoeding, deze begrijpend vanuit het gezichtspunt van vormingsactiviteiten voor de mens in het menselijke landschap, maar ik heb niet gesproken over informatie die in verband staat met kennis, over het opnemen van gegevens d.m.v. studie of over de praktijk als studievorm.

VII. DE GESCHIEDENIS

Zolang men het historisch proces vanuit een externe blik bekijkt, zal het zinloos zijn het interpreteren als de groeiende ontplooiing van de menselijke intentie in haar strijd om pijn (fysiek) en leed (mentaal) te overwinnen. Op die manier zullen enigen zich bezighouden met het ontsluiten van de intieme wetten van het menselijke gebeuren vanuit de materie, vanuit

de geest, vanuit een bepaalde redenatie, maar in werkelijkheid zal het interne mechanisme wat men zoekt altijd gezien worden van "buitenaf" de mens.

Vanzelfsprekend zal men doorgaan het historische proces te begrijpen als de ontwikkeling van een vorm die, samengevat, niets anders zal zijn dan de mentale vorm van diegenen die de dingen als zodanig zien. En het is van geen belang op welk soort dogma men zich beroept, omdat de achtergrond van waaruit men dat doet altijd dat zal zijn wat men wil zien.

VIII. DE IDEOLOGIEËN

De ideologieën die op sommige historische momenten de overhand kregen en van hun bruikbaarheid blijk gaven om handelingen richting te geven en de wereld te interpreteren waarin zowel individuen als menselijke gehelen ontplooiden, werden vervangen door andere, wiens grootste verworvenheid bestond uit het tevoorschijn komen als de realiteit zelf; als het meest concrete en onmiddellijke, en bovendien als vrij van alle "ideologie".

Zo verschenen in de tijdperken van crisis van de ideologieën de opportunisten van andere tijden, die zich kenmerkten door hun verraad aan elke verbintenis en die zichzelf "pragmatici", of "realisten" noemden, zonder ook maar in de verste verte te weten waar die woorden vandaan kwamen. In elk geval stelden zij met totale schaamteloosheid hun pseudo-ideologieën ten toon, die zij presenteerden als het summum van intelligentie en deugd.

Zonder twijfel zorgde de versnelling van de sociale verandering voor een botsing van het menselijke landschap waarin enige generaties gevormd werden met het menselijk landschap waarin zij moesten handelen, wat hen tot weeskinderen maakte van iedere theorie en van welk gedragsmodel dan ook. Hierdoor werden zij gedwongen steeds snellere en meer geïmproviseerde reacties te geven, wat hen tot "conjuncturelen" maakte waardoor zij snel en ondoordacht handelden, waardoor elk idee van proces en elke geschiedkundige notie meer en meer te niet gedaan werden, terwijl daarentegen een analytische en fragmentarische blik groeide.

De pragmatische cynici bleken de beschaamde kleinkinderen te zijn van die moedige bouwers van "een ongelukkig bewustzijn", en kinderen van degenen die de ideologieën aanklaagden als "maskerade" van de realiteit. Daarom blijft in elk pragmatisme de stempel van het familieabsolutisme bestaan. En zo hoorde men ze zeggen: "men moet zich houden aan de realiteit en niet aan theorieën". Maar dit veroorzaakte ontelbare moeilijkheden toen irrationele stromingen opdoken die op hun beurt beweerden: "men moet zich houden aan onze realiteit en niet aan theorieën".

IX. HET GEWELD

Wanneer er gesproken wordt over de actiemethodologie met betrekking tot de politieke en sociale strijd wordt er vaak gezinspeeld op het thema geweld. Maar er zijn voorafgaande kwesties waaraan het voornoemde thema niet vreemd is.

Zo lang de mens geen volledig menselijke samenleving realiseert, dit wil zeggen een samenleving waarin de macht bij de samenleving als geheel ligt en niet bij een deel ervan (die het geheel onderdrukt en verdinglijkt), zal het geweld het basis kenmerk zijn van alle sociale activiteit. Daarom, als we spreken over geweld, moeten we de gevestigde orde noemen en als een geweldloze strijd zich verzet tegen die orde, is dat op de eerste plaats omdat de

geweldloosheid het geweld niet tolereert. Het gaat dus niet om het rechtvaardigen van een bepaalde strijd, maar om de condities van geweld vast te stellen die dat onmenselijke systeem oplegt.

Anderzijds leidt de verwarring tussen geweldloosheid en pacifisme tot talloze vergissingen. De geweldloosheid behoeft geen rechtvaardiging als actiemethodologie, maar het pacifisme moet feiten afwegen omtrent zaken die vrede dichterbij of verder weg brengen, waarbij vrede begrepen wordt als een staat van niet-oorlogvoering. Daarom mikt het pacifisme op thema's als ontwapening, als belangrijkste prioriteit van een samenleving, terwijl de bewapening in werkelijkheid een dreiging van fysiek geweld is die overeenkomt met een gevestigde macht, die bestaat uit een minderheid die de Staat manipuleert. Het thema van de ontwapening is van hoofdbelang, en ofschoon het pacifisme zich vastbijt in deze dringende zaak zal zij, ook al heeft zij succes met haar eisen, daarom nog niet de context van het geweld kunnen veranderen en, vanzelfsprekend, zal zij slechts kunstmatig invloed kunnen uitoefenen op voorstellen voor wijziging van de sociale structuur. Het is duidelijk dat er eveneens verschillende modellen van pacifisme en verschillende theoretische grondslagen bestaan binnen zo'n stroming, maar in elk geval is daaruit geen groter plan af te leiden. Als daarentegen haar visie op de wereld ruimer zou zijn, zou er zeker een doctrine bestaan die het pacifisme insluit. In dit geval, zouden we de fundamentele van die doctrine moeten bespreken alvorens het pacifisme, dat er van afstamt, aan te hangen of te verwerpen.

X. DE WET

"Iemand's recht eindigt waar het recht van anderen begint", derhalve "eindigt het recht van anderen, waar het recht van iemand begint". Maar aangezien men de nadruk legt op de eerste en niet op de tweede zin, doet alles vermoeden dat de vertegenwoordigers van zo'n standpunt zichzelf interpreteren als "de anderen", d.w.z. als vertegenwoordigers van de gevestigde orde dat zichzelf als gerechtvaardigd beschouwt.

Het heeft niet ontbroken aan mensen die de wet van een veronderstelde menselijke "natuur" afleidden, maar dit werd al eerder besproken en voegt dus niets toe aan het punt.

Praktische mensen zijn niet verstrikt geraakt in theorieën en hebben verklaard dat de wet nodig is zodat de samenleving sociaal kan bestaan. Eveneens heeft men bevestigd dat de wet gemaakt wordt om de belangen te verdedigen van degenen die haar oplegt.

Klaarblijkelijk is het de voornoemde machtssituatie, die een bepaalde wet installeert, die op haar beurt die macht legaliseert. Op deze wijze is het centrale thema de macht die een intentie oplegt, geaccepteerd of niet. Men zegt dat aan dwang geen rechten ontleend kunnen worden, maar deze misvatting wordt alleen aanvaard als men denkt aan dwang als brutale fysieke daad, terwijl dwang in werkelijkheid (economisch, politiek, enz.) hoewel niet altijd waarneembaar maar toch aanwezig is en respect afdwingt. Anderzijds legt fysieke dwang (die van wapens bijv.), uitgedrukt in zijn onomwonden bedreiging, situaties op, of bewaakt situaties (als medeaanwezigheid), die wettelijk gerechtvaardigd worden. En we kunnen niet ontkennen dat het gebruik van wapens voor welk doel dan ook afhangt van de menselijke intentie en niet van een recht.

Wie een wet overtreedt is niet bekend met een opgelegde situatie in het heden, waardoor hij zijn tijdelijkheid (zijn toekomst) blootstelt aan de beslissingen van anderen. Maar het is duidelijk dat het "heden" waarin de wet van kracht wordt, wortels heeft in het verleden. De

gewoonte, de moraal, de religie of sociale goedkeuring zijn gewoonlijk de bronnen die aangehaald worden om het bestaan van de wet te rechtvaardigen.

Al deze geaccepteerde waarden waren op hun beurt afhankelijk van de macht die hen oplegde. En deze bronnen worden herzien wanneer de macht die hen oorsprong gaf vervalt, of zich dusdanig heeft getransformeerd dat het aanhouden van de vorige juridische orde begint te botsen met "het redelijke", met "het gezonde verstand", enz.

Wanneer de wetgever een wet verandert, ofwel een geheel van volksvertegenwoordigers de Grondwet van een land verandert, overtreedt men ogenschijnlijk de wet niet, omdat degenen die te werk gaan niet blootgesteld worden aan de beslissingen van anderen, d.w.z. omdat zij de macht in handen hebben of handelen als vertegenwoordigers van een macht en in die situaties wordt het duidelijk dat de macht rechten en plichten voortbrengt en niet omgekeerd.

De Mensenrechten hebben niet de universele rechtsgeldigheid die gewenst zou zijn, omdat ze niet afhangen van de universele macht van de mens, maar van de macht van een deel over het geheel en als de meest elementaire eisen omtrent het bestuur van het eigen lichaam met de voeten getreden worden in alle delen van de wereld, kunnen we slechts spreken van aspiraties die zich zullen moeten veranderen in rechten. De Mensenrechten behoren niet toe aan het verleden, zij zijn dáár in de toekomst waar zij de intentionaliteit heen zuigen, een strijd voedend die weer opleeft bij elke nieuwe schending van de bestemming van de mens. Daarom heeft elke eis die men ten gunste ervan stelt betekenis, omdat die de huidige machten toont dat ze niet almachtig zijn en dat ze de toekomst niet onder controle hebben.

XI. DE STAAT

Er is gezegd dat een natie een juridische bestaansvorm is, gevormd door alle bewoners van een land, die bestuurd worden door dezelfde regering. Later werd het idee uitgebreid naar het territorium van dat land. Maar in werkelijkheid kan een natie bestaan gedurende duizenden jaren zonder bestuurd te worden door een zelfde regering, zonder deel uit te maken van een zelfde territorium en zonder juridisch erkend te zijn door welke Staat dan ook. Dat wat een natie bepaald, is de wederzijdse erkenning die de personen die zich identificeren met gelijksoortige waarden en die streven naar een gemeenschappelijke toekomst, onderling bevestigen. En dat heeft nóch met het ras te maken, nóch met de taal, nóch met de geschiedenis, begrepen als "een grote tijdsperiode die begint in een mythisch verleden". Een natie kan zich vandaag vormen, kan naar de toekomst groeien of morgen mislukken en kan ook andere gehelen inlijven in haar project. In die zin kan gesproken worden van de vorming van een menselijke natie die zich niet als zodanig heeft verstevigd en die talloze vervolgingen en mislukkingen heeft ondergaan..., die vooral de mislukking van het toekomstlandschap heeft ondergaan.

Maar de Staat, die te maken heeft met bepaalde vormen van juridisch geregeld bestuur, kent zichzelf de vreemde capaciteit toe van nationaliteiten vormen en het zijn van de natie zelf. Deze recente fictie, die van de nationale staten, ondergaat de aanval van de snelle transformatie van het menselijke landschap. Daarom is de Macht die de huidige staatsvorm ontwikkelde en daaraan de eenvoudige attributen van bemiddeling toekende en waarin ogenschijnlijk de macht van een natie zich concentreert, achterhaald.

De "machten" van de Staat zijn niet de daadwerkelijke machten die de rechten en plichten voortbrengen, die bepaalde richtsnoeren administreren of uitvoeren. Maar het groeiende

monopolie van dat apparaat en de verwording ervan tot de achtereenvolgende (of permanente) krijgsbuit van facties (partijen), heeft uiteindelijk de handelingsvrijheid van de daadwerkelijke machten beknopt en ook de activiteit van het volk verlamd, alleen ten gunste van een steeds meer inefficiënte bureaucratie. Daarom komt niemand de huidige Staatsvorm van pas, behalve de meest achtergebleven elementen van een samenleving. Het punt is dat, met de progressieve decentralisering en vermindering van de staatsmacht, de groei van de macht van het sociale geheel overeen zou moeten komen.

Dat wat zelf bestuurt en solidair toezicht houdt op het volk (zonder het paternalisme van een factie), is de enige garantie dat de groteske huidige Staat niet vervangen wordt door de tomeloze macht van dezelfde belangen die er oorsprong aan gaven en die vandaag strijden om hun overbodig zijn op te leggen.

En een volk dat in de situatie is om haar daadwerkelijke macht te vergroten (niet bemiddeld door de Staat of door de macht van minderheden) zal in de beste conditie zijn om zich naar de toekomst te projecteren als voorhoede van de universele menselijke natie.

Men dient niet te geloven dat de kunstmatige vereniging van landen in supernationale bestaansvormen de beslissingsmacht van hun respectievelijke volken vergroot, zoals de imperiums, die gebieden en naties annexeerden onder de homogene heerschappij van het eigen belang, die evenmin deden groeien.

Het regionale bondgenootschap van rijkdommen (of armoede) die de dialectiek aangaat met buitenregionale machten, ligt in de verwachting van de volkeren. Het zou kunnen gebeuren dat zulke bondgenootschappen voorlopige voordelen ten gevolge hebben, maar daardoor wordt nog niet het fundamentele probleem van een volledig menselijke samenleving opgelost. En elk soort samenleving die niet volledig menselijk is, is overgeleverd aan situaties (en catastrofes) die het afstaan van de beslissingsmacht ter wille van de belangen van een minderheid, met zich meebrengt.

Wanneer, als resultaat van regionale bondgenootschappen een monsterlijke Superstaat verrijst, of de tomeloze overheersing van de belangen van weleer (heden volkomen gehomogeniseerd) die spitsvondig Zn macht oplegt aan het sociale geheel, zullen er talloze conflicten opduiken die de basis zélf van zulke bondgenootschappen aantasten en de middelpuntsvliedende krachten die daaruit ontstaan zullen de aandrijfkraft van verwoestingen worden. Als daarentegen de beslissende macht van het volk toeneemt, zal de integratie van de verschillende gemeenschappen ook de voorhoede van de menselijke natie in ontwikkeling zijn.

XII. DE RELIGIE

Wat gezegd wordt over de dingen en de feiten zijn nóch de dingen nóch de feiten, maar de "beeldvorming" ervan en zij hebben daarmee een bepaalde structuur gemeen. Het is dankzij die gemeenschappelijke structuur dat men de dingen en de feiten kan vermelden. Op haar beurt kan die structuur niet op dezelfde manier vermeld worden als waarop de dingen vermeld worden, omdat het de structuur is van dat wat men zegt (net zoals de structuur van de dingen en de feiten). Hiermee overeenkomstig kan de taal weergeven, maar niet zeggen wanneer die taal het heeft over dat wat alles "omvat" (tot en met de taal zelf). Dat is het geval met "God".

Er zijn verschillende dingen over God gezegd, maar die blijken al gauw een misvatting te zijn zodra men bemerkt wat gezegd wordt, en dat wat men beoogt te zeggen.

Over God kan niets gezegd worden. Er kan alleen gesproken worden over dat wat gezegd is over God. Er zijn veel dingen over hem gezegd en er kan veel gezegd worden over hetgeen gezegd is, zonder daarmee vooruitgang te boeken omtrent het thema God, zodra men verwijst naar God zelf.

Onafhankelijk van deze tongbrekers kunnen de religies alleen van diepgaand belang zijn, als zij beogen God te tonen en niet over hem te zeggen.

Maar de religies tonen wat in hun respectievelijke landschappen leeft. Daarom is een religie noch waar noch onwaar, omdat de waarde ervan niet logisch is. De waarde ervan wortelt in het soort innerlijke register dat het opwekt; in de overeenkomst van landschappen tussen wat men wil tonen en wat daadwerkelijk getoond wordt.

De religieuze literatuur staat gewoonlijk in verband met uiterlijke en menselijke landschappen, landschappen die vormgeven aan de kenmerken en attributen van goden. Desondanks, zelfs wanneer de uiterlijke en menselijke landschappen zich wijzigen, kan de religieuze literatuur voortgaan naar andere tijden. Dat is niet vreemd, daar andersoortige literatuur (niet religieuze) ook met interesse en levende emotie gevolgd kan worden in ver uiteenlopende tijdperken. Evenmin zegt het voortduren in de tijd van een godsdienst veel omtrent de "waarheid" ervan, daar wettelijke formaliteiten en sociale ceremonies overgaan van cultuur op cultuur en nog steeds in acht genomen worden, zelfs wanneer men de oorspronkelijke betekenissen ervan niet meer kent.

De religies dringen een menselijk landschap en een historische tijd binnen en gewoonlijk wordt gezegd dat God zich dan "openbaart" aan de mens. Maar iets is er veranderd in het innerlijk landschap van de mens waardoor, op dat historisch moment, zo'n openbaring aanvaard wordt. De interpretatie van die verandering heeft men over het algemeen gedaan van "buitenaf" de mens, de verandering plaatsend in de uiterlijke wereld of in de sociale wereld en daarmee heeft men in bepaalde aspecten gewonnen, maar men heeft verloren aan begrip van het religieuze verschijnsel voor wat betreft het innerlijk register.

Maar de religies hebben zich ook gepresenteerd als uiterlijke vorm en daarmee hebben zij het terrein voorbereid voor de voornoemde interpretaties.

Wanneer ik spreek over "uiterlijke religie" heb ik het niet over de psychologische beelden die naar buiten gebracht worden in de vorm van iconen, schilderijen, standbeelden, constructies, relikwieën (eigen aan de visuele waarneming). Evenmin heb ik het over de uitingen in gezang, gebed (eigen aan de auditieve waarneming) of gebaren, houdingen en plaatsing van het lichaam in bepaalde richtingen (eigen aan de kinesthetische en cenesthetische waarneming). Tenslotte zeg ik ook niet dat een religie uiterlijk zou zijn omdat zij beschikt over haar heilige boeken of sacramenten, enz. Zelfs kenmerk ik een religie niet als uiterlijk, omdat zij aan haar liturgie een kerk, een organisatie, enige godsdienstige data, een fysieke staat of leeftijd van de gelovigen toevoegt, om bepaalde handelingen te verrichten.

Nee, die vorm waarin de aanhangers van de één of de andere religie op wereldlijke wijze met elkaar strijden, waarbij ze de tegenpartij een andere graad van verafgoding aanrekenen, door het soort voorkeursbeeld waarmee enigen en anderen werken, heeft niets te maken met de

kern van de zaak (afgezien van de totale psychologische onwetendheid van de strijdenden, die ermee wordt aangetoond).

Ik noem "uiterlijke religie" alle religie die beoogt te zeggen over God en over Gods wil i.p.v. te zeggen over het religieuze en over het intieme register van de mens. En zelfs de steun van een geëxternaliseerde godsdienst zou betekenis hebben, als de gelovigen met zulke praktijken in zichzelf de aanwezigheid van God zouden doen ontwaken (zouden tonen).

Maar het feit dat de religies tot op heden uiterlijk zijn geweest, komt overeen met het menselijke landschap waarin zij ontstonden en zich ontwikkelden. De geboorte van een innerlijke religie, of de bekering van de religies tot de innerlijke religiositeit, mits ze overleven, is mogelijk. Maar dat zal gebeuren naarmate het innerlijk landschap in de conditie is om een nieuwe openbaring te aanvaarden. Dit begint op zijn beurt door te schemeren in die samenlevingen, waarin het menselijke landschap dusdanig ernstige veranderingen aan het ondergaan is, dat de noodzaak van innerlijke betrekkingpunten steeds dringender wordt.

Niets van wat gezegd is over de religies kan vandaag de dag in stand gehouden worden, omdat degenen die verdedigd of gelasterd hebben, de innerlijke verandering in de mens al lang niet meer waarnemen. Waar sommigen dachten over de religies als slaapmiddel voor politieke en sociale activiteit, worden zij vandaag geconfronteerd door een machtige impuls in diezelfde gebieden. Waar anderen de religies voorstelden als opleggers van een boodschap, zien zij dat die boodschap veranderd is. Zij die geloofden dat ze er altijd zouden zijn, twijfelen vandaag aan hun "eeuwigheid" en degenen die hun verdwijning op korte termijn veronderstelden zijn met verbazing getuige van de opkomst van openlijke of verborgen mystieke vormen.

En op dit gebied zijn er maar een klein aantal mensen die aanvoelen wat de toekomst brengt, omdat maar weinig mensen de taak op zich nemen te begrijpen in welke richting de menselijke intentie zich beweegt, voorgoed het menselijk individu verheffend. Als de mens wil dat iets nieuws zich "toont" is dat zo omdat dat wat neigt "zich te tonen", al werkzaam is in zijn innerlijk landschap. Maar het is niet door te pretenderen afgevaardigde van een god te zijn, dat het innerlijke register van de mens zich verandert in een verblijfplaats of landschap van een transcendente blik (intentie).

XIII. DE OPEN WEGEN

Wat is er in deze commentaren over werk, geld, liefde, dood en vele aspecten van het menselijke landschap, ogenschijnlijk terzijde gelaten? Wie dan ook kan hier natuurlijk op antwoorden, mits hij dat wil doen in dezelfde vorm; blikken betreffend op landschappen en begrijpend dat de landschappen de blikken veranderen.

Door het voorgaande is het overbodig geworden om over nieuwe dingen te spreken. Als er mensen zijn die daarin geïnteresseerd zijn, en ook geïnteresseerd zijn in de vorm die we tot nu toe gebruikt hebben, kunnen zij op dezelfde wijze spreken als waarop wij het zouden doen. En als we daarentegen hebben gesproken over dingen die niemand interesseren, of met een expressievorm die het onmogelijk maakt deze thema's te begrijpen, zou het ongerijmd zijn om door te gaan met voor anderen te spreken.

NOTEN

VAN BINNEN UIT GEZIEN

Van Binnenuit Gezien is verdeeld in twintig hoofdstukken en elk hoofdstuk in fragmenten.

De belangrijke thema's van het boek kunnen als volgt groeperen:

A. De eerste twee hoofdstukken dienen als inleiding en richten zich tot de lezer met vragen over de houding en de vorm waarin de relatie wordt aangegaan tussen lezer en schrijver.

B. Vanaf hoofdstuk III tot XIII worden de meer algemene onderwerpen behandeld onder de noemer van tien "dagen" van bezinning.

C. Hoofdstuk XIII markeert een verandering. Van de algemene uiteenzetting gaat men over tot het overdenken van gedragingen en houdingen t.o.v. het leven.

D. De daarop volgende hoofdstukken zijn gewijd aan het innerlijk werk.

De verschillende hoofdstukken behandelen de volgende thema's:

DE MEDITATIE - Doel van het boek: verandering van het zinloze in betekenis.

BEREIDHEID OM TE BEGRIJPEN - Geestelijke houding die nodig is om de thema's te begrijpen.

HET ZINLOZE - De zin van het leven en de dood.

DE AFHANKELIJKHEID - De invloed van de omgeving op de mens.

VOORGEVOEL VAN DE ZIN - Een aantal buitengewone geestelijke fenomenen.

SLAPEN EN ONTWAKEN - Verschillen van bewustzijnstoestanden en waarneming van de werkelijkheid (slaap, halfslaap, waaktoestand met dagdromen en volledig wakker zijn). Externe, interne zintuigen en geheugen.

AANWEZIGHEID VAN DE KRACHT - Vergroting van het begrip in waaktoestand. Energie of kracht die zich wortelt in het lichaam en het doorstroomt.

CONTROLE VAN DE KRACHT - Diepte en oppervlakkigheid van de energie, gerelateerd aan de bewustzijnsniveaus.

MANIFESTATIES VAN DE ENERGIE - Controle en controle verlies over de energie.

ONWEERLEGBAARHEID VAN DE ZIN - Innerlijke tegenstrijd, eenheid en continuïteit.

HET CENTRUM VAN LICHT - De energie verbonden met de innerlijke beeldvorming van het "centrum van licht". De fenomenen van toenemende eenheid "leiden omhoog naar het licht". De innerlijke ontbinding ervaart men als "verwijdering van het licht".

DE ONTDEKKINGEN - Circulatie van de energie. Niveaus. Natuur van de kracht voorgesteld als "licht". De voorbeelden van volkeren, met betrekking tot deze thema's.

DE PRINCIPES - De principes als referentie van innerlijke eenheid.

DE GIDS VAN DE INNERLIJKE WEG - Voorstelling van de fenomenen die de richtingen van "afdaling" en "stijging" begeleiden.

DE ERVARING VAN VREDE EN DE DOORSTROOM VAN DE KRACHT -Manier van te werk gaan.

PROJECTIE VAN DE KRACHT - Richting van de "projectie".

VERLIES EN ONDERDRUKKING VAN DE KRACHT - Energieontladingen. De seksualiteit als centrum dat energie produceert.

ACTIE EN REACTIE VAN DE KRACHT - De associatie van voorstellingen met emotionele ladingen. Het in herinnering oproepen van het beeld dat in het geheugen opgenomen is met gemoedstoestanden, roept opnieuw de geassocieerde gemoedstoestanden op. De "dankbetuiging" als techniek van associatie van beelden met gemoedstoestanden, bruikbaar in het dagelijks leven.

DE INNERLIJKE TOESTANDEN - Mentale situaties waarin iedereen zich kan bevinden, die geïnteresseerd is in het innerlijk werk.

DE INNERLIJKE WERKELIJKHEID - De mentale processen verbonden met allegorische voorstellingen van de uiterlijke wereld.

HET INNERLIJKE LANDSCHAP

Het Innerlijke Landschap is onderverdeeld in achttien hoofdstukken die op hun beurt in fragmenten zijn onderverdeeld. De belangrijkste thema's van het boek kunnen als volgt gegroepeerd worden:

De eerste twee hoofdstukken dienen tot inleiding en richten zich tot de lezer met vragen over zijn geluk of leed en over zijn interessen in het leven.

In hoofdstuk III tot en met VI worden de verschillende soorten landschappen behandeld (uiterlijk, menselijk en innerlijk) en hun wisselwerking.

Hoofdstuk VII behandelt de thema's van pijn, leed en de zin van het leven. Deze thema's en anderen die betrekking hebben op de geldigheid van de handeling in de wereld, zullen aanwezig blijven tot aan hoofdstuk XIII.

In de hoofdstukken XIV tot en met XVIII heeft als centraal thema de richting van de menselijke handelingen en de beweegredenen daarvoor. Tegelijkertijd worden voorstellen gedaan voor de verandering van de zin van het leven.

De volgorde van de thema's is als volgt:

DE VRAAG - Onderzoekt omtrent het geluk en het lijden. Stelt een richting voor om het lijden te overwinnen.

DE WERKELIJKHEID - Stelt de natuur van het "werkelijke" ter discussie, dat wat waargenomen wordt overeenkomstig de mens.

HET UITERLIJK LANDSCHAP - Haalt naar voren dat het uiterlijk landschap varieert overeenkomstig dat wat gebeurt in het innerlijk van de waarnemer.

HET MENSELIJK LANDSCHAP - Laat zien hoe het menselijk landschap met het innerlijk van het individu verbonden is. Ontkent dat de huidige kampen of facties het recht zouden hebben door henzelf uitgewerkte antwoorden, op de problemen die zich voordoen in individuen en samenlevingen, op te leggen. Bevestigt de noodzaak de handeling in de menselijke wereld richting te geven.

HET INNERLIJK LANDSCHAP - Legt uit dat overtuigingen de basis zijn van het menselijk handelen. Maar benadrukt dat het innerlijk landschap niet alleen een gebied van overtuigingen is, maar ook van herinneringen, waarnemingen en beelden. Het wijst erop dat de verhouding innerlijk-outerlijk landschap een structuur is, waarin beide termen verbonden zijn die om de beurt als handeling of object beschouwd worden.

CENTRUM EN WEERSPIEGELING - Geeft de mogelijkheid aan zich in het centrum van het innerlijk landschap te verplaatsen, van waaruit elke richting die men kiest de weerspiegeling is van dat landschap. Anderzijds toont het dat leren tot stand komt door het doen, niet door overpeinzing.

PIJN, LIJDEN EN ZIN VAN HET LEVEN - Geeft de verschillen aan tussen lichamelijke pijn en geestelijk leed. In de zin: "de aarde vermenselijken" legt het de sleutel tot de zin van het leven, waarin de voorrang van de toekomst over de andere tijden benadrukt wordt.

DE RUITER EN ZIJN SCHADUW - Dit hoofdstuk doorbreekt de eentonigheid van de voorgaande hoofdstukken met een verandering van stijl. Desalniettemin gaat het door op de problematiek van de tijden in het leven en zoekt daarin de wortel van de herinnering, van de waarneming en van de voorstelling. Die drie wegen worden later beschouwd als de "drie wegen van het lijden" in zover de tegenstrijd de tijden van het bewustzijn omkeert.

TEGENSTRIJD EN EENHEID - Zet de uiteenzetting voort over het spel der tijden. Wijst op verschillen tussen dagelijkse problemen of moeilijkheden enerzijds en tegenstrijd anderzijds. De eigenschappen die tegenstrijd kenmerken worden uitgelegd. Er worden voorstellen tot verandering in de ordening van het innerlijk landschap gedaan.

DE GELDIGE HANDELING - Legt uit dat niet alleen tegenstrijd leed voortbrengt, maar ook iedere kentering in de groeiende stroom van het leven. Geeft het belang aan van de "geldige handeling" als handeling van eenheid, die tegenstrijd overwint. Dit hoofdstuk geeft een

verhulde kritiek op de grondslagen van de moraal, voor zover deze niet uitgewerkt zijn op basis van de noodzaak de mens eenheid te verschaffen door referenties te geven om tegenstrijd en leed te overwinnen.

PROJECTIE VAN HET INNERLIJK LANDSCHAP - Wijst erop dat de tegenstrijdige of eenmakende handelingen de toekomst beïnvloeden van degene die ze voortbrengt en van degenen die met die persoon in contact staan. In die zin "besmet" de individuele tegenstrijd anderen en heeft de individuele eenheid eveneens gevolgen voor anderen.

COMPENSATIE, WEERSPIEGELING EN TOEKOMST - De aloude discussie over determinisme en vrijheid vormt de achtergrond van dit hoofdstuk. Er wordt een beknopt overzicht gegeven van het mechanisme van het handelen als een spel van compenserende handelingen en als weerspiegeling van het uiterlijk landschap, zonder het toeval terzijde te laten als ander verschijnsel dat elk menselijk project teniet kan doen. Tenslotte wordt het zoektocht naar een onbegrensde groei van het leven belicht als mogelijkheid om los te komen van determinerende levensvoorwaarden.

DE VOORLOPIGE BETEKENISSEN - Schetst een dialectiek tussen "voorlopige betekenissen" en zin van het leven. Stelt als hoogste waarde de bevestiging van het leven en suggereert dat de rebellie tegen de dood de motor van elke vooruitgang is.

HET GELOOF - Neemt de indruk van achterdocht, die men ervaart bij het horen van het woord 'geloof' in beschouwing. Wijst later op verschillen tussen het naïeve geloof, het fanatieke geloof en het geloof, dat ten dienste van het leven staat. Hecht speciaal belang aan het geloof als energie, die vitaal enthousiasme in beweging zet.

GEVEN EN ONTVANGEN - Stelt vast dat de handeling die gericht is op geven, de toekomst opent en dat elke waardevolle handeling in die richting gaat (in tegenstelling tot de op ontvangen gerichte handeling, die de eigen persoon als middelpunt heeft en daar ook zijn einde vindt). Alleen door geven kan men de richting van een tegenstrijdig leven veranderen.

DE LEVENSMODELLEN - legt de 'modellen' uit als beelden die handelingen naar de buitenwereld motiveren. Duidt op de wijziging die dergelijke beelden ondergaan overeenkomstig de verandering van het innerlijk landschap.

DE INNERLIJKE GIDS - Duidt het bestaan aan van modellen in het innerlijk landschap, die een voorbeeld van handelen zijn voor het individu. Dergelijke modellen kan men 'innerlijke gidsen' noemen.

DE VERANDERING - Men bestudeert de mogelijkheid tot een vrijwillige verandering in het gedrag van de mens.

HET MENSELIJK LANDSCHAP

Het Menselijk Landschap is in dertien hoofdstukken onderverdeeld en elk hoofdstuk in fragmenten. Men kan de hoofdthema's groeperen op de volgende manier:

De eerste vijf hoofdstukken zijn gewijd aan het verduidelijken van de betekenis van het menselijk landschap en van de blik die aan dit landschap refereert.

De volgende zeven hoofdstukken hebben betrekking op verschillende problemen die zich voordoen in het menselijk landschap.

Hoofdstuk XIII, Besluit de behandelde thema's. Tevens nodigt de schrijver de lezer uit om door te gaan met de studie van belangrijke onderwerpen die niet in dit werk zijn behandeld.

De volgorde van de thema's is als volgt:

DE LANDSCHAPPEN EN DE BLIKKEN - Geeft de verschillen weer tussen innerlijk, uiterlijk en menselijk landschap. Er wordt een begin gemaakt met het onderscheiden van verschillende typen "blikken".

HET MENSELIJKE EN DE EXTERNE BLIK - Men beschouwt wat gezegd werd over de mens vanuit de "externe blik".

HET MENSELIJK LICHAAM ALS VOORWERP VAN INTENTIE - De intentie en de regie over het eigen lichaam zonder tussenkomst. De objectivering van het lichaam van de ander en het "ledigen" van zijn subjectiviteit.

HERINNERING EN MENSELIJK LANDSCHAP - Het gebrek aan overeenstemming tussen het huidige waargenomen menselijk landschap met het menselijk landschap die correspondeert met het tijdperk van vorming van de waarnemer.

AFSTAND DIE HET MENSELIJK LANDSCHAP OPLEGT - De afstanden tussen waargenomen menselijk landschap en menselijk landschap dat men zich voorstelt worden niet alleen veroorzaakt door verschillen in tijdstippen, maar ook door manieren van zijn in de wereld door middel van emotie en door de aanwezigheid van het eigen lichaam.

HET ONDERWIJS - Hier wordt de mening gegeven dat integraal onderwijs rekening moet houden met coherent denken als contact met het eigen register van denken; het is nodig het begrip en de emotionele ontwikkeling te beschouwen als contact met zichzelf en anderen, en men moet oefeningen die lichamelijke inzet behoeven niet veronachtzamen. Men maakt verschil tussen het onderwijs als vorming en informatie zoals het inlijven van gegevens gedurende de studie, en de praktijk als studievorm.

DE GESCHIEDENIS - Tot nu toe werd de Geschiedenis gezien van "buitenaf", zonder rekening te houden met de menselijke intentie.

DE IDEOLOGIEËN - In tijden van ideologische crises verschijnen er schijnideologieën die zich voordoen als de werkelijkheid zelf. Dit verschijnsel noemen we "pragmatisme".

HET GEWELD - De geweldloosheid als politieke en sociale strijdmethodologie heeft geen rechtvaardiging nodig. Er is een systeem waarin het geweld domineert, waarin rechtvaardiging nodig is om indruk te maken. Anderzijds zijn er duidelijke verschillen tussen pacifisme en geweldloosheid.

DE WET - De oorsprong van de wet en het thema van de macht als kenmerk van elk recht.

DE STAAT - De Staat als bemiddelend apparaat tussen de reële macht van een gedeelte van de maatschappij en het sociale geheel.

DE RELIGIE - De religies als "externheid", waarin zij pretenderen te spreken over God en niet over het innerlijk register van God in de mens.

DE OPEN WEGEN - Conclusies van het boek en uitnodiging aan de lezer om de belangrijke thema's van het menselijk landschap, die niet in dit werk zijn behandeld te bestuderen en te ontwikkelen.